Stockholms läns landsting

FÖRSLAG TILL BESLUT

LANDSTINGSSTYRELSEN
Miljöpartiet de gröna

2014-11-25

LS 1403-0399 Ärende 6
LS 1409-1068
LS 1408-0904
LS 1408-0905

Mål och budget för 2015 och plan för åren 2016 - 2017 samt investeringsbudget för år 2015 och inriktningsnivåer för planåren 2016-2019 för Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen föreslår dels landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

Ekonomi och LS-övergripande

1. *att* fastställa Miljöpartiets förslag till mål och budget för Stockholms läns landsting för år 2015 samt flerårsberäknigar för åren 2016-2017

2. *att* fastställa Miljöpartiets förslag till resultatbudget, balansbudget och finansieringsbudget för år 2015 och planer för åren 2016-2017

3. *att* fastställa Miljöpartiets förslag till investeringsbudget för år 2015 med inriktningsnivåer för planåren 2016-2019

4. *att* fastställa skattesatsen för Stockholms läns landsting för år 2015 till 12,30 kronor per skattekrona

5. *att* fastställa landstingsbidrag och resultat- och avkastningskrav för respektive nämnd/styrelse och bolag

6. *att* fastställa Miljöpartiets förslag till taxor och avgifter för år 2015

7. *att* godkänna Miljöpartiets förslag till tidplan för budgetprocess 2016 samt tillhörande direktiv

9. *att* uppdra åt nämnder, styrelser och bolagsstyrelser att till landstingsstyrelsen avlämna månadsrapporter, prognoser, tertialrapport, delårsrapport, årsbokslut, medarbetarrapporter, miljörapporter, årsredovisning och övriga erforderliga underlag till landstingets koncernbokslut och övrig uppföljning i enlighet med de anvisningar som landstingsdirektören utfärdar på landstingsstyrelsens uppdrag

10. *att* bemyndiga landstingsstyrelsen att göra justeringar av teknisk art avseende denna budget

11. *att* åberopa synnerliga skäl för att upprätta en budget där intäkterna inte överstiger kostnaderna för år 2015 och planer för åren 2016-2017 med hänsyn till de omställningskostnader som planeras inom ramen för framtidens hälso- och sjukvård

12. *att* uppdra åt nämnder, styrelser och bolagsstyrelser att utforma sina respektive slutliga budgetar i enlighet med vad budget 2015 medger

13. *att* uppdra åt nämnder, styrelser och bolagsstyrelser att senast den 30 januari 2015 överlämna behandlad slutlig budget till landstingsstyrelsen i enlighet med de anvisningar som landstingsdirektören utfärdar på landstingsstyrelsens uppdrag

14. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att anmäla slutlig budget 2015 till landstingsfullmäktige vid fullmäktigesammanträdet den 17 mars 2015

15. *att* ställa om till en hållbar ekonomisk planering där alla verksamhetsområden i Stockholms läns Landstings tar ett långsiktigt ekonomiskt, ekologiskt och socialt ansvar.

16. *att* varje investering som ska genomföras ska kunna påvisa ett effektivare användande av landstingets resurser genom mer vård och ökat resande i kollektivtrafiken

17. *att* prioritera de investeringar som ger mest samhälls- och miljönytta

18. *att* förstärka arbetet med kvalitets, miljö- och hållbarhetsfrågor samt verksamhetsuppföljning i upphandlingsarbetet

19. *att* ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att möta det ökande behovet av vårdplatser, genom tidigareläggning av nödvändiga investeringar och en eventuell utökning, inklusive kostnadsanalys.

20. *att* uppdra till landstingsdirektören att tillse att samtliga verksamheter genomför kartläggningar och antar strategier som syftar till att uppnå målet om en klimatneutral Stockholmsregion 2030, samt att arbetet redovisas i kommande delårs- och årsredovisningar

21. *att* uppföljning av landstingets nuvarande och kommande miljöprogram (Miljöutmaning 2016 och därpå följande program) ska ske årligen som en del av årsredovisningen med tydliga indikatorer

22. *att* uppdra till förvaltningen att djupgående analysera hur vi kan bryta den höga kostnadsökningstakten. I analysen ska det också

framgå vilka organisatoriska förändringar som krävs och vilka resurser som behövs för att vi ska vända den negativa trenden.

23. *att* avsätta en halv miljard över en tioårsperiod till en social investeringsfond riktad till unga med syfte att underlätta för landstinget och kommunerna att tillsammans arbeta förebyggande inom folkhälsa kring motion men också alkohol, tobak, mat och psykisk hälsa

24. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda och föreslå ett sammanhängande innovationssystem för Stockholms läns landstings verksamheter

25. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att göra en översyn av policy och riktlinjer för säkerhet inom Stockholms läns landsting och vid behov återkomma med förslag på förbättringar

26. *att* i underlag till investeringsbeslut införa specifika driftskostnadskalkyler som beskriver ekonomiska konsekvenser för berörda verksamheter i form av tillkommande hyres- och kapitalkostnader, reducerade kostnader i samband med effektivare flöden och förändrade arbetsprocesser samt investeringens påverkan på löpande driftskostnader

27. *att* fatta inriktningsbeslut för de investeringsobjekt som anges i Miljöpartiets bilaga 12.8

28. *att* fatta genomförandebeslut för de investeringsobjekt som anges i Miljöpartiets bilaga 12.8

29. *att* fatta utredningsbeslut för de investeringsobjekt som anges i Miljöpartiets bilaga 12.8

30. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utifrån de förbättrade ekonomiska förutsättningarna med anledning av Miljöpartiets budgetförslag utarbeta förslag till lönepolicy med för Stockholms läns landsting

Hälso och sjukvård

31. *att* säkerställa att akutsjukhusen tilldelas tillräckliga resurser genom att inte genomföra de generella besparingar om 2% som åligger sjukhusen i alliansens budget

32. *att* ta bort avkastningskraven på akutsjukhusen

33. *att* akutsjukvården för barn ska vara helt avgiftsfri

34. *att* återinföra kravet och målsättningen att ambulansen ska vara på plats inom 10 minuter vid prio ett larm

35. *att* vårdval enbart ska genomföras med syfte att förbättra folkhälsan

36. *att* landstinget ska uppdra åt produktionsutskottet att vård ska planeras så att sjukvårdspersonalens rätt till fritid och återhämtning respekteras

37. *att* egenkostnaden för köp av preventivmedel kvarstår på 60kr per år

38. *att* höja ambitionen vad gäller att minska förekomsten av vårdrelaterade infektioner

39. *att* uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att genomföra en särskild kartläggning av de eftersatta vårdbehoven i södra regionhalvan av Stockholms län samt ge förslag på åtgärder

40. *att* ge sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje permanent status i landstingets organisation

41. *att* uppdra åt hälso- och sjuvårdsnämnden att utreda möjligheterna att snabbt utöka antalet BB-platser på befintliga förlossningskliniker

42. *att* genomföra en total översyn av vårdval förlossning

43. *att* uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda möjligheterna att öppna en ny förlossningsklinik vid Karolinska Huddinge med sammanhållen vård som finns på Södra BB på Södersjukhuset idag

44. *att* alla avtal med utförarna ska ha tydliga forsknings- och utbildningsuppdrag så att hela sjukvården bidrar till utvecklingen av nya behandlingsmetoder, läkemedel, arbetssätt med mera

45. *att* uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utforma en garanti så att alla cancerpatienter får behandling inom fyra veckor efter remiss

46. *att* med upphävande av 11 § i principöverenskommelsen mellan landstinget och kommunerna av verksamheter som bedrivs av landstingets omsorgsnämnd från den 27 maj 1994, överlåta ansvaret för utförandet av hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet (LSS-boende) från landstinget till respektive kommun i länet från den 1 oktober 2015 samt att landstinget senast den 30 november 2015 ska ersätta kommunerna med motsvarande 92/365 av skatteväxlingens värde år 2015

47. *att* godkänna inriktningen av förändringar i vårdutbudet, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförande i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

48. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och styrelserna för Södertälje sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Danderyds

sjukhus AB, Karolinska Universitetssjukhuset samt Stockholms läns sjukvårdsområde att fortsätta arbetet med utveckling av Framtidsplan för hälso- och sjukvården, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

49. *att* godkänna avrapportering av arbetet med framtidens hälso- och sjukvård, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

50. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utarbeta förslag till former och organisation för viss somatisk specialistvård utanför akutsjukhusen, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

51. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden att under år 2015 redovisa handlingsplan för satsningar inom eHälsa och informationsförsörjning som syftar till att säkerställa Framtidsplanens målbild och genomförande, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

52. *att* godkänna inriktningen av investeringar i lokaler och utrustning för hälso- och sjukvården som anges i den tioåriga plan, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg

53. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda och föreslå vilka delar av hälso-och sjukvården som ska utgöra universitetssjukvård i enlighet det nya nationella avtalet mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården, ALF-avtalet

54. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda behov av och förutsättningar för att stärka den kliniska prövningsverksamheten inom Stockholms läns landsting

55. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda och föreslå hur register och databaser kan integreras för att ge stöd åt klinisk forskning

56. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att fortsätta lönesatsningen på specialistutbildade sjuksköterskor, biomedicinska analytiker och barnmorskor i förlossningsvården

57. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att fortsätta satsningen på specialistutbildning för sjuksköterskor med studielön inom definierade bristområden

58. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra särskilda utbildnings- och introduktionsinsatser för undersköterskor på akutsjukhusen inom definierade bristområden

59. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att leda, styra och samordna processen kring investeringar avseende medicinteknisk utrustning, inventarier och informations- och kommunikationsteknik kopplat till de strategiska fastighetsinvesteringarna vid Danderyds Sjuldius AB, Södersjuldiuset AB, Södertälje Sjukhus AB samt Karolinska Universitetssjukhuset

60. *att* godkänna att styrelsen för Folktandvården Stockholms län AB gör en prisjustering i enlighet med hemställan, motsvarande en ökning med 2,5 procent för år 2015

61. *att* anse skrivelse LS 1408-0904 om kompetensbehov med anledning av utveclding av psykologiska behandlingsmetoder i sjukvården besvarad med vad som anförts i budgettexten

62. *att* anse skrivelse LS 1408-0905 om verksamhetsförlagd utbildning besvarad med vad som anförts i budgettexten.

Kollektivtrafik

63. *att* begära förhandlingar med Stockholms stad och staten i syfte att omförhandla fördelningen av intäkter från trängselskattesystemet. Förhandlingarna ska vara klara senast den 1/5 2015.

64. *att* trängselskattens intäkter ska gå till utbyggd kollektivtrafik

65. *att* ansöka hos regeringen att trängselavgifterna omvandlas till en regional avgift

66. *att* använda den regionala trängselavgiften till att bygga ut kollektivtrafiken

67. *att* sänka priset på 30-dagarskortet med 50kr, till 740kr, med motsvarande justering för det reducerade 30-dagarskortet

68. *att* ta bort zonerna och införa enhetstaxa i hela länet även för enkelresor och reskassa.

69. *att* biljettpriserna ska motsvara de priser som en-zonsresa kostar idag

70. *att* införa gratis resor för barn upp till tolv år i vuxens sällskap, alla dagar i veckan

71. *att* utvidga giltigheten för SL:s periodkort till att omfatta även båttrafiken, alltså all trafik som upphandlas av Waxholmsbolaget

72. *att* avbryta införandet av de höga glasspärrarna och återställa ytorna

73. *att* skapa ett regionalt lånecykelsystem som sträcker sig utanför innerstaden och i kranskommunerna

74. *att* använda SL-Access som valideringssystem i ett regionalt lånecykelsystem

75. *att* förbättra infrastrukturen och service på replipunkter och andra större bytespunkter mellan sjö- och landtrafik inom kollektivtrafiken på vatten.

76. *att* genomföra utredning och förstudie i syfte att ge tillgång till gratis trådlös uppkoppling till internet ombord på fordon och stationer i hela kollektivtrafiknätet

77. *att* tillföra trafiknämnden de 250 Mkr de behöver för att kunna bibehålla nuvarande kapacitet i kollektivtrafiken

78. *att* uppdra till förvaltningschefen för TF att återkomma med förslag till förbättrade samverkansmetoder kring planeringsprocesser där landstinget, kommuner och ev. andra markägare som är involverade i syfte att klara investeringar inom planerad tidsram.

79. *att* uppdra åt Trafiknämnden att ta fram förslag på nya direktbusslinjer

80. *att* uppdra åt Trafiknämnden att ta fram en modell för BRT-trafik i Stockholms län

81. *att* godkänna försäljning av fastigheten Ekerö Tappström 1:40 för 127 miljoner kronor till Carlshof Fastighetsholding AB

82. *att* uppdra åt trafiknämnden att inkomma med underlag för genomförandebeslut avseende ny bussdepå i Ekerö kommun

83. *att* fatta inriktningsbeslut för de investeringsobjekt som anges i Miljöpartiets bilaga 12.8 Beslutsbilaga specificerade investeringar

84. *att* fatta genomförandebeslut för de investeringsobjekt som anges i Miljöpartiets bilaga 12.8 Beslutsbilaga specificerade investeringar

85. *att* uppdra åt trafiknämnden att, i samråd med landstingsstyrelsen, utreda tillkommande investeringsbehov för befintlig tunnelbana, bytespunkter samt angränsande anläggningar med anledning av beslutad överenskommelse om utbyggnad av tunnelbana i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling

86. *att* uppdra åt trafiknämnden att, i samråd med landstingsstyrelsen, utreda tillkommande investeringsbehov för befintlig tunnelbana,

bytespunkter samt angränsande anläggningar med anledning av beslutad överenskommelse om utbyggnad av tunnelbana i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling

87. *att* uppdra åt trafiknämnden att utreda förutsättningar och kostnader för införande av helautomatisk drift på tunnelbanans röda linje samt eventuella konsekvenser som detta kan medföra

Miljö och regionplanering

88. *att* landstinget bör verka för en regionombildning i Stockholms Län

89. *att* Stockholms läns landsting ska vara pådrivande i skapandet av en klimatneutral Stockholmsregion 2030

90. *att* verka för minimal miljöpåverkan bland landstingsfinansierad och upphandlad verksamhet

91. *att* uppdra åt landstingsstyrelsens förvaltning att initiera ett programarbete i samverkan med regionens aktörer för att öka skyddet för Stockholmsregionens gröna kilar

92. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra projekt om grön IT för att minska användningen av energi och kemikalier, reducera mängden avfall och öka graden av återanvändning och återvinning gällande landstingets IT-utrustning

93. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen, i samverkan med Locum AB och vårdverksamheter, att implementera en avfallsminimeringsplan i landstingets lokaler och genomföra åtgärder så att ambitionen vad gäller materialåtervinningsgraden höjs till 50 procent år 2016.

94. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att sätta ett nytt mål på 50% för minskningen av energiförbrukningen i landstingets fastigheter och uppdra åt Locum och andra berörda parter att ta fram ett förslag på åtgärder för sina respektive fastigheter

95. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att återkomma med förslag angående utarbetandet av ett nytt miljöpolitisk program för perioden efter år 2016 med beaktande om att Stockholms läns landsting ska vara en klimatneutral region 2030.

96. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra en uppföljning av regionens utveckling med utgångspunkt i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010

97. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att föreslå en ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen som ska ersätta den nu gällande regionala utvecklingsplanen, RUFS 2010

98. *att* uppdra åt landstingsstyrelsen att föreslå en samverkansmodell med näringslivet för forskning, utveckling och innovation

Kultur

99. *att* tillföra kulturnämnden 34 Mkr i utökade landstingsbidrag

100. *att* ge kulturförvaltningen i uppdrag att arbeta fram en regional strategi för kulturen

Motivering
Stockholmsregionen ska vara en modern, mänsklig och miljösmart region att verka och leva i. De politiska beslut vi fattar idag ska vara långsiktigt hållbara så att både nuvarande och kommande generationer ges förutsättningar att leva väl. Landstingets resurser ska fördelas rättvist utifrån människors behov, oavsett ålder, kön, socioekonomiska förutsättningar, funktionsnedsättning, etnicitet och sexuell läggning.

Stockholms läns landsting (SLL) har tagit de första stegen mot ett mer hållbart samhälle men behöver nu på allvar genomföra omställningen till en hållbar region.

Vi satsar därmed på följande:

• Mänsklig hälso- och sjukvård - som är modern, hälsofrämjande, jämlik och med hög tillgänglighet och som utgår från individens behov av vård i livets olika skeenden.

• Modern och attraktiv kollektivtrafik - det ska vara smidigt och enkelt att åka kollektivt både på land och vatten. Kollektivtrafiken skall vara väl utbyggd, ha öppna spärrlinjer, ett kort för alla resor och trafikvärdar som finns till för dig.

• En klimatsmart och hållbar Stockholmsregion - som investerar för att minska regionens sårbarhet för klimatförändringar, i mer förnyelsebar energi, ökad andel ekologisk och närodlad mat samt färre kemikalier.

• Hållbar ekonomi – som innebär långsiktigt ekologiskt, ekonomiskt och socialt ansvarstagande. Genom att använda våra resurser på rätt sätt skapar vi välfärd idag och goda förutsättningar för kommande generationer.

• Ett rikt och mångfacetterat kulturliv - för ökad hälsa, demokratiutveckling och antirasism. Och för kulturens villkorslösa egenvärde.

Satsningar i budget 2015

Stora investeringar behöver genomföras för att både nå målet om fördubblad kollektivtrafikandel, för att genomföra framtidsplanen för hälso- och sjukvården och för att kunna säkerställa kvaliteten i landstingets löpande verksamhet. Landstingsskatten behöver därför höjas med 20 öre och trängselavgifterna användas för att finansiera viktiga delar av utbyggnaden av länets kollektivtrafik.

- Akutsjukhusen ska tilldelas tillräckliga resurser genom att det generella besparingskravet på två procent tas bort
- Ta bort akutsjukhusens avkastningskrav
- Vården ska planeras så att sjukvårdspersonalens rätt till fritid och återhämtning respekteras
- Nej till avgiftshöjning för preventivmedel
- Bygga ut kollektivtrafiken med ytterligare minst 500 000 sittplatser, på tunnelbana, tvärbana, bussbana och pendelbåtar
- Införa gratis resor för barn upp till tolv år i vuxens sällskap, alla dagar i veckan
- Ta bort zonerna och införa enhetstaxa även för enkelresor och reskassa, samma pris på alla resor oavsett land eller vatten
- Införa öppen spärrlinje, med fler trafikvärdar för service och fler biljettkontrollanter ute i kollektivtrafiken
- Införa gratis wifi i kollektivtrafiken
- Infrastruktur och service vid replipunkter och större bytespunkter i skärgården ska förbättras
- Stärka kulturen i länet genom en regional strategi, en barn- och ungdomssatsning och ökade resurser till bland annat dans, teater, litteratur, kultur i vården och film.

BUDGET
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING 2015

miljöpartiet de gröna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Innehåll

1. Vision 5

1.1 Satsningar Budget 2015 5

2. Inledning 7

2.1 Mänsklig hälso- och sjukvård 7
2.2 En modern och attraktiv kollektivtrafik 7
2.3 Ett landsting som tar ansvar för klimat och miljö 8
2.4 Ett rikt och mångfacetterat kulturliv 8

3. Ekonomiska förutsättningar 9

3.1 Omvärldsanalys 9
3.2 Hållbar ekonomi - en ekonomi i balans 10
3.3 Vårdval, ersättningsystem och upphandlingar 11
3.4 Resultatbudget 12
3.5 Budgetens finansiering 13
3.5 Investeringsplan 2015-2019 15

3.5.1 Utmaningar 15
3.5.2 Finansieringsbudget 15
3.5.3 Balansbudget 16

4. Hälso- och sjukvård 17

4.1 Hälso- och sjukvård efter behov 17
4.2 Resultaträkning Hälso- och sjukvårdsnämnden 17
4.3 Vision Hälsocentral - en utveckling av vårdcentralen 18
4.4 Valfrihet i behandlingsformer 18
4.5 Förbättrad folkhälsa 18

4.5.1 Resurserna till sjukvården är idag orättvist fördelade 18
4.5.2 Papperslösas rätt till vård 19
4.5.3 Äldres hälsa 19
4.5.4 Förebyggande och hälsofrämjande arbete 19
4.5.5 HBTQ-policy 19
4.5.6 Patientsäkerhet 19
4.5.7 Åtgärder 20

4.6 Akutsjukvården 20

4.6.1 En sammanhållen organisation 20
4.6.2 Patientsäkerhet 21
4.6.3 Ett gott omhändertagande på akutsjukhusen 21
4.6.4 Vi står inför nya och gamla utmaningar 22
4.6.5 Satsa på medarbetarna 22

4.7 Rehabilitering med människan i centrum 23

4.7.1 Från incident, till sjukhus till rehabilitering 23

4.7.2 Förbättra det första mötet....23
4.7.3 Utveckla samverkan med patientföreningarna....24
4.8 Patientsäkerhet....24
4.9 Resultaträkning Patientnämnden....25
4.10 Förlossningsvården....25
4.11 Utveckla psykiatrin....26
4.12 Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje....27
4.13 Resultaträkning Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje....28
4.14 Tandvården....28
5. Kollektivtrafik....29
5.1 Resultaträkning Trafiknämnden....29
5.2 Resultaträkning Förvaltningen för utbyggd tunnelbana....29
5.3 Åtgärder som ger effekt på kort sikt....29
5.4 Utbyggnad som utökar kapaciteten på längre sikt....30
5.5 Ett kort, en taxa, enkla biljettsystem....30
5.6 En kollektivtrafik för alla....31
5.6.1 Färdtjänst....31
5.7 Gång och cykel som en del i resandet....31
5.8 Sjötrafik....32
5.9 Utveckla stationerna - en modern mötesplats....32
6. Regional utveckling....34
6.1 Bilda region....34
6.2 Regionplanering....34
6.3 Resultaträkning tillväxt- och regionplanenämnden....35
6.4 Levande skärgård....35
7. Styrning, organisation och utveckling....37
7.1 Landstingsstyrelsen....37
7.2 Resultaträkning Landstingsstyrelsen....37
7.2 Medarbetarperspektiv....37
7.3 Gröna upphandlingar och auktorisation....39
8.0 Forskning, utveckling och utbildning....41
8.1 FoUU för en bättre hälso- och sjukvård....41
8.2 FoUU för bättre och mer attraktiv kollektivtrafik....42
9. Miljö....43
9.1 Ställa om till en klimatneutral Stockholmsregion år 2030....43
9.2 Trängselavgifter....43
9.3 Införa 100 procent förnybar energi....44
9.4 Införa 100 procent förnybara bränslen....44
9.5 Minska transporternas miljöpåverkan....44
9.6 Satsa på klimatsmart mat....44

9.7 Säkerställa rent dricksvatten....45
9.8 Anpassa infrastruktur och bebyggelse för klimatförändringar....46
9.9 Minska mängden farliga kemikalier och läkemedelsrester....46
9.10 Hormonstörande kemikalier....47
10. Kulturen....48
10.1 Resultaträkning Kulturnämnden....48
10.2 Kultur i regionen....48
10.3 Kultur för barn och ungdomar....49
11 Övriga resultatenheter....51
11.1 Resultaträkning Koncernfinansiering....51
11.2 Resultaträkning Landstingsrevisorerna....51
11.3 Resultaträkning Locum....51
11.4 Resultaträkning Landstingsfastigheter Stockholm (LFS)....51
11.5 Resultaträkning Internfinans....52
11.6 Resultaträkning Skadekontot....52
Bilagor....53
12. Ekonomiska bilagor....53
12.1 Resultaträkning SLL-koncernen 2011-2017....53
12.2 Resultaträkning Landstinget 2011-2017 (förvaltningsorganisationen)....54
12.3 Resultatkrav 2014-2017, direktiv 2018....55
12.4 Landstingsbidrag 2013-2017, direktiv 2018....56
12.5 Balansräkning SLL-koncernen 2011-2017....56
12.6 Kassaflödesanalys SLL-koncernen 2013-2017....57
12.7 God ekonomisk hushållning....57
12.7.1 Resultat....58
12.7.2 Finansiering....58
12.7.3 Skuldsättning....58
12.7.4 Kapitalkostnader....58
12.7.5 Skuldsättningsgrad....59
12.8 Investeringsplan 2015-2019, direktiv 2020....60
12.8.1 Investeringsplan 2015-2019 vårdinvesteringar....61
12.8.2 Investeringsplan 2015-2019, trafikinvesteringar....68
22. Taxor och avgifter....71
22.1 Hälso- och sjukvård....71
22.1.1 Öppenvård....71
22.1.2 Sjukresor....72
22.1.3 Slutenvård....72
22.1.4 Administrativa avgifter....72
22.1.5 Högkostnadsskydd....73
22.1.6 Avgift för uteblivet besök....73

22.1.7 Betalningsvillkor för patientfakturor 73
22.2 Kollektivtrafik 74
22.2.1 AB Storstockholms Lokaltrafik, SL 74
22.2.2 Waxholms Ångfartygs AB 74
22.2.3 Färdtjänst 74

1. Vision

Stockholmsregionen ska vara en modern, mänsklig och miljösmart region att verka och leva i. De politiska beslut vi fattar idag ska vara långsiktigt hållbara så att både nuvarande och kommande generationer ges förutsättningar att leva väl. Landstingets resurser ska fördelas rättvist utifrån människors behov, oavsett ålder, kön, socioekonomiska förutsättningar, funktionsnedsättning, etnicitet och sexuell läggning.

Stockholms läns landsting (SLL) har tagit de första stegen mot ett mer hållbart samhälle men behöver nu på allvar genomföra omställningen till en hållbar region.
Vi satsar därmed på följande:

• Mänsklig hälso- och sjukvård - som är modern, hälsofrämjande, jämlik och med hög tillgänglighet och som utgår från individens behov av vård i livets olika skeenden.

• Modern och attraktiv kollektivtrafik - det ska vara smidigt och enkelt att åka kollektivt både på land och vatten. Kollektivtrafiken skall vara väl utbyggd, ha öppna spärrlinjer, ett kort för alla resor och trafikvärdar som finns till för dig.

• En klimatsmart och hållbar Stockholmsregion - som investerar för att minska regionens sårbarhet för klimatförändringar, i mer förnyelsebar energi, ökad andel ekologisk och närodlad mat samt färre kemikalier.

• Hållbar ekonomi – som innebär långsiktigt ekologiskt, ekonomiskt och socialt ansvarstagande. Genom att använda våra resurser på rätt sätt skapar vi välfärd idag och goda förutsättningar för kommande generationer.

• Ett rikt och mångfacetterat kulturliv - för ökad hälsa, demokratiutveckling och antirasism. Och för kulturens villkorslösa egenvärde.

1.1 Satsningar Budget 2015

- Akutsjukhusen ska tilldelas tillräckliga resurser genom att det generella besparingskravet på två procent tas bort
- Ta bort akutsjukhusens avkastningskrav
- Vården ska planeras så att sjukvårdspersonalens rätt till fritid och återhämtning respekteras
- Nej till avgiftshöjning för preventivmedel
- Bygga ut kollektivtrafiken med ytterligare minst 500 000 sittplatser, på tunnelbana, tvärbana, bussbana och pendelbåtar
- Införa gratis resor för barn upp till tolv år i vuxens sällskap, alla dagar i veckan

- Ta bort zonerna och införa enhetstaxa även för enkelresor och reskassa, samma pris på alla resor oavsett land eller vatten
- Införa öppen spärrlinje, med fler trafikvärdar för service och fler biljettkontrollanter ute i kollektivtrafiken
- Införa gratis wifi i kollektivtrafiken
- Infrastruktur och service vid replipunkter och större bytespunkter i skärgården ska förbättras
- Stärka kulturen i länet genom en regional strategi, en barn- och ungdomssatsning och ökade resurser till bland annat dans, teater, litteratur, kultur i vården och film.

2. Inledning

2.1 Mänsklig hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvården som bedrivs inom Stockholms läns landsting ska vara modern, hälsofrämjande, trygg och tillgänglig för alla, med utgångspunkt i människors vårdbehov. Vården ska hålla god kvalitet, fördelas efter behov och vara solidariskt finansierad. Patientens självbestämmande och delaktighet är en viktig del av hälso- och sjukvården.

En helhetssyn på människan och hennes omgivning ska genomsyra hälso- och sjukvården. Det betyder att se att det är hela människan som söker vård, inte en samling diagnoser. Människors möjlighet att få välja behandling är viktig. Olika former av behandlingsmetoder ska finnas tillgänglig för dem som söker vård.

För att klara de framtida utmaningarna i vården som den ökande befolkningen skapar behöver fokus läggas på att öka antalet vårdplatser med bibehållen kostnadsutveckling inte som idag att minska kostnaderna till varje pris. För att åstadkomma detta bör systemet med vårdcoacher utökas samtidigt som man satsar mer på uppsökande och förebyggande vård. Genom att styra över resurser som leder till effektivare behandlingar och att människor inte drabbas av ohälsa kan resurser för de svårast sjuka frigöras.

Vård ska vara tillgänglig för papperslösa och asylsökande. Människor som inte riskerar att åtalas för något brottsligt ska inte eftersökas när de söker vård.

2.2 En modern och attraktiv kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i Stockholms läns landsting ska vara modern och attraktiv. Det ska vara smidigt och enkelt att åka kollektivt både på land och vatten. Det behövs kraftfulla åtgärder för att nå målet om fördubblad kollektivtrafikandel. Steget behöver tas fullt ut för att komma till rätta med trängseln i tunnelbanan, öka framkomligheten för bussarna på vägarna och skapa fler tvärförbindelser.

Stockholms läns landsting ska erbjuda en attraktiv och klimatsmart kollektivtrafik för hela länet som även bidrar till att uppfylla målet om en klimatneutral Stockholmsregion år 2030. Det ska vara smidigt och enkelt att åka kollektivt. En kollektivtrafikzon med enhetligt pris på land och vatten, gratis wifi (internetuppkoppling), möjlighet att ladda elektroniska apparater, öppen spärrlinje och fler trafikvärdar. Att miljön är trygg och välkomnande är viktigt för att locka invånarna i regionen. Åtgärder som tillsammans med rejäla investeringar i att bygga ut kollektivtrafiken på land och vatten är förutsättningar för att minska trängseln och klara klimatmålen. Cykelresandet ska kunna kombineras med att resa kollektivt, som en del i resan.

2.3 Ett landsting som tar ansvar för klimat och miljö

Stockholmsregion ska vara klimatsmart och hållbar. Möjligheten att skapa ett bra liv - där människor har hög livskvalitet och god hälsa - underlättas av att vi värnar om vår miljö och dess ekosystemtjänster. Stockholmsregionen tillhör de regioner i världen som har störst negativ klimatpåverkan per invånare. Tiden är knapp men vi har fortfarande stora möjligheter att ställa om till ett hållbart samhälle.

Landstinget behöver bli ännu mer drivande i omställningsarbetet. Målet ska vara en klimatneutral Stockholmsregion år 2030. Några av de tydligaste målen är att se till att landstingets energi är 100 procent förnybar och att kollektivtrafiken drivs av 100 procent förnybara bränslen. Transporternas miljöpåverkan behöver minska och satsningar på klimatsmart mat genomföras. Investeringar behöver också göras för att minska regionens sårbarhet för klimatförändringar samt för att säkerställa att regionen har tillgång till rent dricksvatten. Arbetet med att minska mängden farliga kemikalier och läkemedelsrester i miljön skall fortsätta. Etiska, sociala och miljömässiga krav ska också alltid vara självklara delar i varje upphandling.

2.4 Ett rikt och mångfacetterat kulturliv

Ett rikt och mångfacetterat kulturliv är en av nycklarna till mänsklig livskraft. Det är viktigt att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt; i den grundläggande friheten ligger en välståndsskapande styrka.

För att stärka kulturen i regionen behöver vi höja kulturens status och stärka den långsiktiga planeringen. Därför ska en regional strategi för kulturen tas fram. Den regionala strategin ska inventera och analysera förutsättningarna för ett levande kulturliv i regionen samt peka ut vägar framåt, med målet att Stockholm ska vara ett internationellt erkänt kulturcentrum. Den regionala strategin kompletteras av en ny funktion för digital infrastruktur för kulturen, som stödjer kulturverksamheternas nuvarande behov av digitalt stöd men som också blickar framåt.

Barn- och ungdomskulturen ska fortsätta stärkas. Landstinget ska ha ett generöst system för stöd till ungdomsorganisationer. Stödet ska räknas upp kontinuerligt, så att det inte urholkas över tid. Även studentorganisationer ska inkluderas i stödet till ungdomsorganisationer, antingen genom att stödet utökas eller att ett eget studentorganisationsstöd inrättas.

3. Ekonomiska förutsättningar

3.1 Omvärldsanalys

Stockholmsregionen och Stockholms läns landsting påverkas kontinuerligt av olika ekonomiska, miljömässiga och politiska händelser runt om i världen och i Sverige**.** Stockholmsregionens befolkning har ökat, till följd av att fler barn föds och att människor flyttar hit. Vi ser tecken på en fortsatt ökning under de närmaste åren. Förändringen i antalet invånare ger viss ekonomisk stabilitet, med bredare skatteunderlag som i sin tur ger landstinget större intäkter. Men behovet av investeringar för en utbyggd hälso- och sjukvård och kollektivtrafik är stort framöver, och landstinget ska även kunna möta utmaningarna som klimat- och miljöförändringar. Redan nu medför det förändrade klimatet mer extrema väderförhållanden i Europa. Förändringarna innebär stora utmaningar också för Stockholmsregionen. Översvämningar och andra katastrofer kommer att innebära ekonomiska påfrestningar som påverkar Sverige och Stockholm även när de sker i andra länder och i vårt närområde.

Landstingets samlade skatteintäkters utvecklingstakt brukar ligga runt 4-5 procent per år. Utvecklingstakten låg dock under 4 procent 2013 och även 2014 bedöms ökningstakten till under 4 procent (3,7). Men under 2015 och 2016 förväntas utvecklingstakten återgå till "normala" nivåer på 4,6 och 4,8 procent igen, detta tack vare att konjunkturåterhämtningen leder till fler arbetade timmar, högre löneökningstakt och stigande pensionsinkomster.[1] Se tabell 3 nedan.

Tabell 3. SLL:s samlade skatteintäkter, prognos 4, mkr

	Prognos 2014	**Prognos 2015**	**Prognos 2016**	**Prognos 2017**
Skatteintäkter	59 832	63 248	66 837	70 491
Generella statsbidrag	4 578	4 532	4 600	4 669
Kommunalekonomisk utjämning	-319	-714	-1 153	-1 452
Summa samlade skatteintäkter	**64 091**	**67 067**	**70 284**	**73 708**
Förändring från föreg. år, mkr	2 288	2 976	3 217	3 424
Förändring från föreg. år, procent	3,7	4,6	4,8	4,9

Källa SKL/SLL

I början på 2014 beslutade staten, landstinget och de fyra kommunerna Solna, Järfälla, Nacka och Stockholm stad om ett paket för utbyggnad av tunnelbana i Stockholmregionen, kallat Stockholmsförhandlingen. Paketet som förhandlats fram innebär att landstinget får medfinansiering för utbyggnad av tunnelbana på ca 19 mdkr. Landstingets betalar 650 mnkr för utbyggnaden och ska bekosta fordon och depåer för 6,2 mdkr. Landstinget ska också förskottera (lägga ut för statens räkning) 2,8 mdkr mellan 2014-2022. Överenskommelsen innebär att de utökade trängselskatterna från Essingeleden binds upp till utbyggnaden av de nya tunnelbanelinjerna i Stockholmsförhandlingen.[2] Paketet kommer att ge en positiv tillskott av

[1] "Ny skatteintäktsprognos för åren 2014-2017" 2014-09-04 & 2014-10-13, SLL Ekonomi och finans

[2] LS 1401-0037 Utbyggnad av tunnelbanan enligt 2013 års Stockholmsförhandling & Regeringens proposition 2013/14:76 Förändrad trängselskatt och infrastruktursatsningar i Stockholm

välbehövlig utbyggnad av kollektivtrafiken i Stockholmsregionen. Men vi måste samtidigt vara medvetna om att paketet påverkar landstingets övriga investeringsutrymme och kommer att kräva mycket av landstinget som organisation att genomföra.

Regionen står inför ett antal stora utmaningar. Befolkningen beräknas fortsätta öka med ca 30 000 - 40 000 invånare per år vilket tillsammans med en åldrande befolkning och ökade klimatutmaningar ställer nya och utökade krav på kollektivtrafik och hälso- och sjukvård. Miljöpartiets målbild är att utsläppen av växthusgaser skall minska från 13 till 5 ton per capita till 2020[3]. Detta ställer krav på att regionaliserade klimat- och miljömål tas fram så att tydliga mål för Stockholmsregionen kan fastställas. Landstinget har utöver kollektivtrafiksatsningar också budgeterat för att genomföra planen för framtidens hälso- och sjukvård. De stora investerings- och reinvesteringsbehoven kommer att leda till kraftigt ökad skuldsättning och ökande kapitalkostnader. Att klara ökade kapitalkostnader tillsammans med en ständigt ökande kostnadsökningstakt kommer att bli en viktig utmaning att möta de närmsta åren.

En ökad belåning innebär att landstinget är extra känsligt för förändringar i ekonomiska förhållanden i omvärlden. Stockholms läns landsting har de senaste åren kunnat dra nytta av låga räntor vilket ger lägre kapitalkostnader. Men en räntehöjning på en procent skulle innebära att landstinget får ca 400 miljoner i ökade kapitalkostnader per år. Vi måste därför vara vaksamma på ändrade förhållande på räntemarknaden. I dagsläget har landstinget en god extern rating; AA+, vilken vi naturligtvis behöver verka för att bibehålla, för att fortsätta kunna ta lån med förmånlig ränta.

3.2 Hållbar ekonomi - en ekonomi i balans

En hållbar ekonomi innebär att landstingets alla verksamhetsområden behöver ta ett långsiktigt ekonomiskt, ekologiskt och socialt ansvar. Vi vill ha en ekonomi i balans där vi tillgodoser både dagens och morgondagens behov och fördelar kostnaderna på ett rättvist sätt mellan nutida och kommande generationer.

En viktig del i detta är att se till att ha en långsiktig, stabil och solidarisk finansiering av landstingets investeringar och verksamhet. Vi anser att skatteintäkter är en viktig bas i landstingets ekonomi. Fortsatt kraftigt höjda avgifter inom hälso- och sjukvård är inte rätt väg att gå eftersom detta skulle kunna leda till att människor i utsatta situationer avstår från att till exempel söka vård eller hämta ut medicin. Det är heller inte hållbart med fortsatt kraftigt höjda taxor inom kollektivtrafiken där vi skulle kunna få se en utveckling mot att fler invånare väljer bilen framför mer miljövänliga alternativ. Vi ser också att intäkterna från trängselavgifter ska användas till utbyggd kollektivtrafik - inte till att bygga motorväg. Staten bör dessutom ta ett större ekonomiskt ansvar för den regionala spårutbyggnaden.

[3] Se källor i stycket om miljö & klimat

Landstinget ska arbeta för att skapa en hållbar balans mellan intäkter, driftkostnader, kapitalkostnader och eget kapital. I detta ingår också att se till att de organisationer som tillhandahåller kollektivtrafik och hälso- och sjukvård är effektiva och gör rätt saker. Hållbar ekonomi kräver hushållning med resurserna och det är viktigt att Stockholms läns landsting noggrant prioriterar mellan investeringar. De investeringar som ger mest samhälls- och miljönytta, samt verkar förebyggande och hälsofrämjande ska prioriteras.

Genom kraftiga investeringar i utbyggd kollektivtrafik och genom ekonomiska styrmedel kan vi nå fördubblingsmålet och därmed komma närmare målet om mer hållbart samhälle. Vi tror också att satsningar på förebyggande hälsovård kommer att innebära mindre kostnader på lång sikt. För att få igång en bättre samverkan runt folkhälsofrågor satsar vi till exempel en halv miljard, fördelat på tio år, på en social investeringsfond riktad till unga. Syftet med satsningen är att underlätta för landstinget och kommunerna att tillsammans arbeta förebyggande inom folkhälsa kring motion men också alkohol, tobak, mat och psykisk hälsa.

3.3 Vårdval, ersättningsystem och upphandlingar

Vårdval

Miljöpartiet i Stockholms läns landsting säger ja till vårdval inom ramen för lagen om valfrihet, och upphandlingar när vi ser att det ger ett mervärde för medborgarna. Det betyder att vi säger nej när det enda syftet är att få in fler privata aktörer på “marknaden”. Vissa vårdval fyller de krav vi har. Under förra mandatperioden förhandlade Miljöpartiet fram ett mer hälsofrämjande vårdval för vårdcentralerna. Miljöpartiet har riktat mycket kritik mot den gamla modellen. När den skulle göras om var vi angelägna att det ska bli bättre. Vi vill se ett ersättningssystem som skapar förutsättningar för en mer jämlik vård.

Miljöpartiet har lyssnat på den kritik som funnits och ställt krav på hur bristerna kan åtgärdas. Vi har besökt vårdcentraler och lyssnat på vilka problem och lösningar de ser. Som resultat finns nu ersättning baserad på vårdtyngd, och en fast ersättning som kompenserar vårdcentraler som ligger i områden med hög ohälsa. I klartext betyder det att det blir mer lönsamt för en vårdcentral att arbeta med människor som har många sjukdomar, och att finnas i områden med hög ohälsa. Vårdcentraler som tar hand om människor med större behov får en större del av kakan, och de som har "lättare" patienter får en mindre del. I det vårdval för primärvård som vi förhandlat fram finns en särskild ersättning till utsatta områden. Vårt mål är att behovsrelaterade ersättningar ska finnas i alla vårdval. Miljöpartiet följer noga hur fördelningen av resurser faller ut i primärvården och ser vi att systemet inte får de konsekvenser vi hoppas är vi beredda att ompröva dagens ersättningsprinciper.

Privata aktörer

Miljöpartiet anser att privata aktörer ska återinvestera vinsten i verksamheten. Detta kräver i dagsläget en ändrad nationell lagstiftning, vilket är riksdagens ansvar. Miljöpartiet ser inget

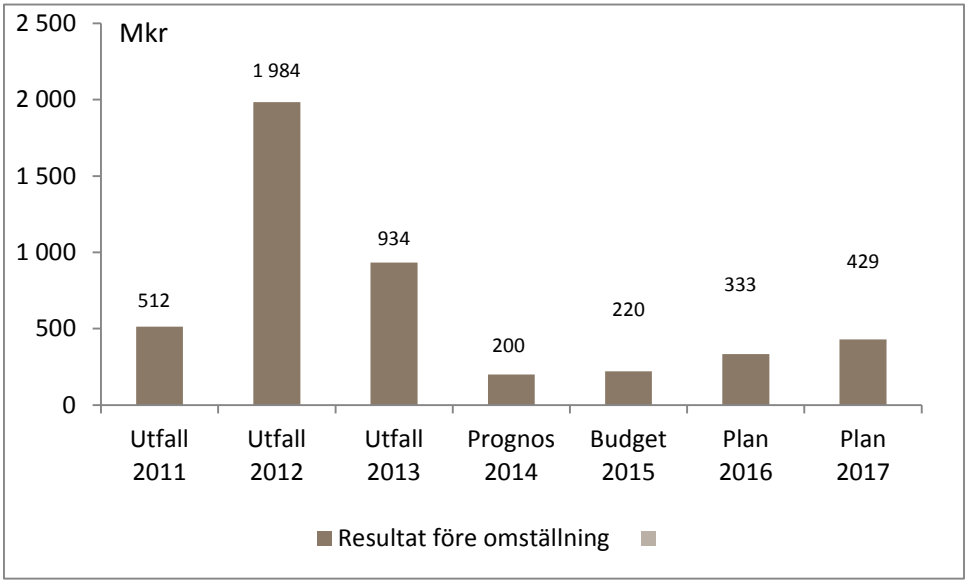
egenvärde med privata aktörer, deras existens måste vara grundad på att de tillför något till oss medborgare. Ett mervärde kan vara att de erbjuder en mångfald av behandlingsformer, kortare väntetid eller ökad folkhälsa.

Ersättningssystem
Vi vill ha patienten i fokus. Människor som söker vård är inte olika delar av en diagnos utan en hel människa som behöver både omvårdnad och vård. Vi vill därför att ersättningssystemet bygger på det som kallas värdebaserad sjukvård och då det är lämpligt att ersättning ges för vårdepisoder i stället för enskilda insatser. Att patientens vårdtyngd och diagnos är en del av ersättningen är bra. Det är viktigt att rätt ersättning ges för att ta hand om tyngre diagnoser, men ekonomiska incitament ska inte gå före människors hälsa när sjukvården prioriterar. Vårdens resurser måste fördelas mer jämlikt. Det gäller även på sjukhusen. Det behövs en granskning för att säkerställa att resursfördelningens syfte om jämlik vård förverkligas. Socioekonomiska faktorer måste vägas in i alla ersättningssystem.

Alla upphandlingar måste genomföras baserat på kvalitet, och måste följas av en noggrann uppföljning och utvärdering. Landstingets egna verksamheter ska som princip alltid få delta i anbudsförfaranden för att bästa möjliga konkurrens ska uppnås. Ideella krafter inom hälso- och sjukvården har en viktig roll att spela i framtidens välfärd utan att för den delen ersätta det offentliga ansvaret. Landstinget ska undersöka möjligheten att utveckla socialt entreprenörskap tillsammans med kommuner och den ideella sektorn och ta med den aspekten vid upphandlingar.

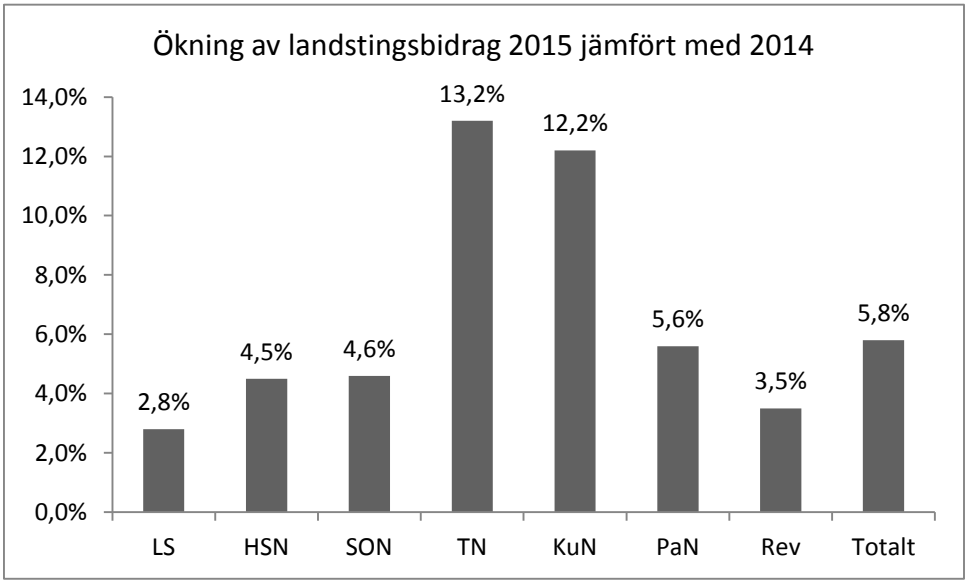
3.4 Resultatbudget

Det budgeterade resultatet uppgår för år 2015 till 220 miljoner kronor före omställningskostnader för Framtidsplan för hälso- och sjukvården.

För planåren 2016 och 207 uppgår det budgeterade resultatet före omställningskostnader till 333 miljoner kronor respektive 429 miljoner kronor.

Resultaträkning Mkr	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Ändring B15/P14	Plan 2016	Plan 2017
Verksamhetens intäkter	**17 795**	**18 406**	**17 840**	**18 560**	**18 629**	**0,4%**	**19 184**	**19 607**
Bemanningskostnader	-25 166	-25 911	-27 317	-28 027	-28 406	1,4%	-29 383	-30 317
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård	-14 841	-15 790	-16 649	-16 978	-18 132	6,8%	-18 348	-18 843
Köpt trafik	-11 604	-12 083	-12 600	-12 473	-13 310	6,7%	-13 398	-13 513
Övriga kostnader	-18 467	-19 087	-20 149	-20 015	-20 698	3,4%	-22 363	-23 783
Verksamhetens kostnader	**-70 077**	**-72 872**	**-76 716**	**-77 492**	**-80 547**	3,9%	**-83 492**	**-86 456**
Avskrivningar	-3 408	-3 590	-3 717	-4 042	-4 427	9,5%	-4 719	-5 254
Verksamhetens nettokostnader	**-55 690**	**-58 055**	**-62 593**	**-62 975**	**-66 345**	**5,4%**	**-69 028**	**-72 103**
Skatteintäkter	**59 328**	**61 802**	**63 856**	**64 091**	**68 111**	**6,3%**	**71 240**	**74 726**
Finansnetto	-1 654	-2 813	-1 211	-916	-1 546		-1 879	-2 194
Resultat före omställningskostnader	**1 984**	**934**	**52**	**200**	**220**		**333**	**429**
Omställningskostnader					-562		-939	-1 069
I anspråktaget reserverade medel					562		939	1 069
Årets balanskravsresultat	**37**	**89**	**52**	**67**	**220**		**333**	**429**

3.5 Budgetens finansiering

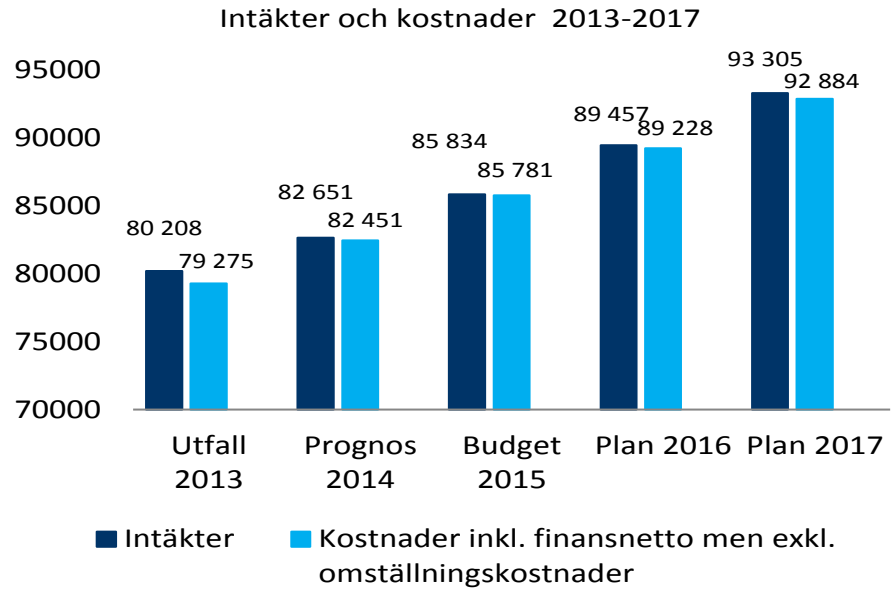
Landstingets verksamheter behöver säkerhetsställas tillräckliga medel för att kunna utföra sitt uppdrag. Stockholms läns landsting står också inför omfattande och nödvändiga investeringar inom både kollektivtrafik och hälso- och sjukvården de närmsta åren. För att säkerhetsställa

dessa investeringar och driften av landstingets verksamheter anser därmed Miljöpartiet att följande åtgärder är nödvändiga för år 2015:

- Skattehöjning om 20 öre
- Att trängselavgifterna används till att bygga ut kollektivtrafiken

För att säkerställa en solidarisk finansiering av landstingets hela verksamhet behöver landstinget genomföra en skattehöjning om 20 öre. Detta kommer att ge landstinget ökade intäkter om 1044 för år 2015.

Att trängselskatter görs regionala innebär att avtalet med staten i Stockholmsförhandlingen behöver förhandlas om, så att intäkterna från avgifterna används till finansiering av kollektivtrafik inte till att bygga motorväg. I en folkomröstning beslutades att trängselskatterna ska användas till att finansiera investeringar i kollektivtrafik och det är dags att genomföra folkets vilja. Förbifart Stockholm har betydande negativ miljöpåverkan, är mycket kostnadskrävande och ska omedelbart avbrytas. Österleden ska också helt utgå ur kommande planen. En fortsatt utbyggnad av motorvägar i Stockholm kommer att leda till att kollektivtrafikens andelar av resandet minskar, och omöjliggöra de mål för kollektivtrafikens marknadsandelar som landstinget har i sitt trafikförsörjningsprogram.

Stockholmsregionens kollektivtrafik är i behov av enorma investeringar för att klara en växande befolkning och samtidigt minska bilanvändandet. Utökade statsbidrag för en utbyggd spårtrafik och nya cykelstråk är nödvändiga. Grunden bör vara att medfinanseringen från staten för utbyggnad av spår i länet är 50 procent. Kommunal medfinansiering kommer också att vara

nödvändigt för vissa infrastrukturprojekt. Landstinget behöver också säkerställa att målet om kollektivtrafikens skattefinansieringsgrad på 50 procent gällande driften snarast uppnås.

3.5 Investeringsplan 2015-2019

Mkr	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Trafik inkl. Citybanan	5 724	9 044	8 294	9 454	10 990	11 279	10 442
Vård inkl. NKS	5 390	7 271	7 969	9 307	8 096	5 651	2 953
Annan verksamhet	67	140	86	109	91	82	97
TOTALT	**11 180**	**16 455**	**16 350**	**18 870**	**19 176**	**17 012**	**13 492**

3.5.1 Utmaningar

De ekonomiska åtagandena för Stockholms läns landsting är mycket stora de närmsta tio åren. Stora investeringar behöver genomföras för att både nå målet om fördubblad kollektivtrafikandel och för att genomföra framtidsplanen för hälso- och sjukvården. Det är därför mycket viktigt att prioritera rätt bland olika investeringsalternativ, att få tillgång till kapital till låg kostnad, att klara av ökande kapitalkostnader och att lyckas utnyttja investeringarna för att skapa effektiva organisationer och ett långsiktigt mer hållbart samhälle. Vi behöver arbeta vidare med och mer djupgående komma fram till hur vi ska prioritera landstingets investeringar på kort och lång sikt. I detta ingår att utvärdera olika finansieringsalternativ och att göra Livscykel- och Livscykelkostnadsanalyser (LCA och LCCA).

3.5.2 Finansieringsbudget

Kassaflödesanalys Mkr	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015
Kassaflöde från den löpande verksamheten	8 309	4 267	5 801
Investeringar *	-9 813	-13 250	-14 572
Försäljningar, övrigt	533	0	0
Kassaflöde efter investeringar	**-971**	**-8 983**	**-8 771**
Nettoökning av långfristiga skulder	-2 003	8 142	8 771
Summa förändring av likvida medel	**-2 974**	**-841**	**0**

** NKS-investering som inte påverkar kassaflödet har exkluderats.*

3.5.3 Balansbudget

Balansräkning Mkr	**Utfall 2011**	**Utfall 2012**	**Utfall 2013**	**Prognos 2014**	**Budget 2015**
Anläggningstillgångar	59 455	65 285	73 063	83 806	95 756
Omsättningstillgångar	9 149	12 459	8 269	7 428	7 428
Summa tillgångar	**68 604**	**77 744**	**81 331**	**91 235**	**103 184**
Eget kapital	3 944	5 923	6 857	7 057	6 715
Avsättningar	17 493	18 932	21 433	21 768	23 763
Skulder	47 167	52 889	53 042	62 410	72 706
Summa skulder och eget kapital	**68 604**	**77 744**	**81 331**	**91 235**	**103 184**
Soliditet	5,7%	7,6%	8,4%	7,7%	6,5%

4. Hälso- och sjukvård

4.1 Hälso- och sjukvård efter behov

Alla politiska beslut Miljöpartiet i Stockholms läns landsting fattar ska främja mer jämlik hälsa och livskvalitet hos länets invånare. Ersättningssystemen ska främja en rättvis fördelning av resurser och en mer jämlik folkhälsa. Vi vill göra särskilda satsningar på barns hälsa bland annat genom en avgiftsfri barnakut.

För att möta framtidens utmaningar måste vården moderniseras. I många avseenden sker detta redan, men det finns områden som är eftersatta och som vi vill stärka ytterligare. En modern vård har fokus på kvalitet. Vi vet att vård som bedrivs med patienten i fokus också har bättre kvalitet. Socialstyrelsen har tagit fram föreskrifter för en mer förebyggande vård. Det är viktigt att de implementeras och kommer människor till nytta.

Idag finns det stora svårigheter med samverkan mellan olika vårdgivare. Detta är framför allt ett problem för särskilt utsatta vårdtagare, som multisjuka äldre och de med svår psykisk ohälsa. De kan ha svårt att göra sina röster hörda och riskerar därför att falla mellan stolarna. Vården måste få incitament för att samverka genom att detta belönas i ersättningssystemen. Landstinget uppmuntrar även till fler samverkanslösningar på lokal nivå mellan till exempel kommun, landsting och andra instanser som till exempel försäkringskassan, för att undvika att människor hamnar i kläm. I ett modernt sjukvårdssystem ska strukturen anpassas efter människors behov, inte tvärtom.

Vård ska självklart vara tillgänglig för så kallade papperslösa och asylsökande. Dagens system skapar orimlig press både på sjuka papperslösa och på den vårdpersonal och de organisationer som kämpar för att förbättra situationen.

4.2 Resultaträkning Hälso- och sjukvårdsnämnden

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
SLL-externa intäkter	1 377	1 427	1 690	1 652	1 941	17,5%	14,9%	1 965	1 992
SLL-interna intäkter	44 669	46 755	48 131	49 836	52 117	4,6%	8,3%	53 538	55 093
- varav landstingsbidrag	*44 323,8*	*46 333,2*	*47 729,8*	*49 489,1*	*51 731,8*	4,5%	8,4%	*53 151,5*	*54 705,8*
Summa intäkter	*46 045*	*48 181*	*49 820*	*51 488*	*54 058*	5,0%	8,5%	*55 503*	*57 085*
Köpt vård	-39 175	-41 125	-42 779	-44 097	-46 252	4,9%	8,1%	-47 291	-48 492
Läkemedelsförmånen	-4 794	-4 744	-4 688	-4 742	-4 837	2,0%	3,2%	-4 946	-5 073
Övriga kostnader inkl. finansnetto	-1 580	-1 884	-2 254	-2 649	-2 969	12,1%	31,8%	-3 266	-3 521
Summa kostnader	*-45 549*	*-47 753*	*-49 721*	*-51 488*	*-54 058*	5,0%	8,7%	*-55 503*	*-57 085*
Resultat	**497**	**429**	**99**	**0**	**0**			**0**	**0**

4.3 Vision Hälsocentral - en utveckling av vårdcentralen

Stockholm läns landsting ska utveckla vårdcentralerna till Hälsocentraler, där mer tid och resurser ska ges för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Vi vill att sjuksköterskor, psykologer, fysioterapeuter, naprapater och andra legitimerade yrkeskategorier ska få möjlighet att ta ett större ansvar för sina patienter, för att utnyttja deras kompetens till fullo och därmed avlasta läkarna.

Många som söker vård har psykisk ohälsa. Det ska därför finnas legitimerad psykoterapeutisk kompetens på alla vårdcentraler som kan erbjuda behandling.

Vi vill att distriktssköterskan, med sin unika kompetens och kunskap om befolkningens behov, ska ges ett särskilt folkhälsoansvar. Det innebär att ta ansvar för befolkningens allmänna hälsosituation i närområdet samt att ta initiativ till hälsofrämjande och förebyggande åtgärder i samverkan med kommunen och andra aktörer. Att arbeta aktivt förebyggande genom att söka upp människor som kan förväntas ha behov av vården kan lindra mycket lidande för den enskilde. Vårdteamen på hälsocentralerna ska ha möjlighet till att själva organisera arbetet och bedöma vilken vårdkompetens som ska möta människor som söker vård.

4.4 Valfrihet i behandlingsformer

Det är viktigt att alla behandlingar som finansieras av offentliga medel är beprövade och dokumenterade. I landstingets egna verksamheter pågår ett arbete med att ta till sig nyare behandlingsmetoder till nytta för människor som får en större valfrihet. Patienten har rätt att diskutera användandet av kompletterande metoder med vårdgivaren. Av de behandlingsmetoder som är medicinsk likvärdiga ska patientens åsikter respekteras. Hälso- och sjukvårdens medarbetare ska ha kunskap om komplementärmedicinska behandlingsmetoder.

4.5 Förbättrad folkhälsa

En jämlik hälso- och sjukvård skapar förutsättningar för att alla ska få god livskvalitet och bra hälsa. Genom solidariskt finansierad sjukvård och rättvist fördelade resurser kan folkhälsoläget förbättras i hela Stockholms län. Var du är född, var du bor eller vilken sexuell läggning du har ska inte spela någon roll för vilken sjukvård du får.

4.5.1 Resurserna till sjukvården är idag orättvist fördelade

Landsting har ansvar för att resurserna till hälso- och sjukvården fördelas rättvist och efter behov. Landstinget ska analysera resursfördelningen i länet och planera så att allas behov och tillgång till sjukvård säkerställs. Vårdvalens ska syfta till att förbättra folkhälsan. För att komma tillrätta med orättvist fördelade resurser och ojämlikhet i vården behöver ersättningen i alla vårdval bättre anpassas efter människors behov.

4.5.2 Papperslösas rätt till vård

Miljöpartiet har med den tidigare och nuvarande regeringen förhandlat om papperslösas rätt till vård. Tack vare detta arbete finns det nu en lag som ger rätt till vård som inte kan anstå för papperslösa och asylsökande. Lagen ger dessutom landstingen möjlighet att gå längre och erbjuda all vård och tandvård. Stockholms läns landsting ska därför erbjuda papperslösa och asylsökande all vård och tandvård.

4.5.3 Äldres hälsa

Landstinget har idag svårt att erbjuda äldre och multisjuka personer rätt vård. Dessutom har brister i den kommunala äldreomsorgen ökat trycket på akutmottagningarna. Psykisk ohälsa bland äldre har ökat, liksom självmordsfall hos äldre män. Landstinget ska därför satsa på fler legitimerade psykoterapeuter och psykologer med kunskap om äldre.

4.5.4 Förebyggande och hälsofrämjande arbete

Stockholms läns landsting ska ha fokus på det förebyggande arbetet. Landstinget behöver fortsätta att satsa resurser på att minska den livsstilsrelaterade ohälsan i länet. I det förebyggande arbetet satsas resurser på att förbättra hälsan för de redan sjuka. Landstinget ska genomföra kampanjer, rådgivning och utbildningar tillsammans med länets kommuner och privata aktörer inom vård och omsorg.

4.5.5 HBTQ-policy

Sexuell hälsa är en hälsofaktor bland en mängd andra hälsoaspekter. Att prata om sexuell hälsa utifrån ett normkritiskt perspektiv ska vara en självklar del av vårdpersonalens profession.

Många HBTQ-personer har erfarenheter av dåligt bemötande i vården. De riskerar att mötas av okunskap, ifrågasättande och osynliggörande utifrån sexualitet, könsidentitet och könsuttryck. Detta är något Stockholms läns landsting måste arbeta med.

2011 beslutade landstingsfullmäktige att ta fram en HBTQ-policy för landstingets verksamheter, vilket är bra. Men för att HBTQ-policyn ska internaliseras och bli en naturlig del av utvecklingsarbetet är uppföljning viktig. Utan uppföljning finns en risk att de goda intentionerna med policyn inte verkställs och kommer patienterna till godo.

4.5.6 Patientsäkerhet

Vårdskadorna är ett stort problem i sjukvården med ett stort antal drabbade patienter. Exempelvis drabbas 9 procent av patienterna i Stockholms läns landsting av vårdrelaterade infektioner. Enligt en studie från Sveriges Kommuner och Landsting står vårdskadorna för mer än 10 % av kostnaderna inom sjukhusvården. Många problem är kända och kan förebyggas redan idag. En stor del av riskerna uppkommer i skarvarna mellan olika vårdgivare och andra aktörer inom landstingets ansvarsområde. Det behövs dessutom en bättre samverkan mellan landsting och

kommuner. Det är en stor utmaning att effektivt förebygga vårdskador, och landstinget behöver satsa mer resurser på patientsäkerheten. Detta ser vi som en investering och inte som en kostnad.

4.5.7 Åtgärder

- Vårdvalen ska användas för att öka jämlikheten
- Behoven ska styra resursfördelningen i hälso- och sjukvården
- Svårare sjuka och mer krävande diagnoser ska ersättas bättre
- Vård på lika villkor för papperslösa skall säkerställas redan idag
- Fler legitimerade psykoterapeuter med kunskap om äldre skall finnas.
- Tobaksanvändningen bland unga ska minskas genom en kampanj.

4.6 Akutsjukvården

Stockholms läns landsting ansvarar för att det finns en säker ambulanssjukvård . Alla ska känna sig trygga i att de får ett snabbt omhändertagande om olyckan är framme.

Ambulanssjukvårdens medarbetare är en viktig resurs. Genom ett gott ledarskap kan medarbetarnas tankar i kombination med forskning och utveckling utgöra den största drivkraften i förändringsarbetet inom ambulanssjukvården. Landstinget ska snabbt kunna omsätta forskningsresultat i praktik, för att göra vården mer effektiv.

Den medicintekniska utvecklingen går fort och möjliggör allt fler vårdinsatser, samtidigt som kraven på ambulanssjukvården ökar hos befolkningen. När klyftan växer mellan vad som är möjligt att göra och de resurser som finns tillgängliga är det nödvändigt att de människor som har de största behoven också får vård i första hand. Att kommunicera nödvändiga prioriteringar och samtidigt stå för ett modernt och progressivt ledarskap, inte minst inom ambulanssjukvården, är en stor utmaning för landstinget.

För att komma tillrätta med problemen inom ambulanssjukvården krävs ett omtag av hela organisationen. Ambulanssjukvården ska vara en del av den infrastruktur som ska finnas redo utan risk för tidsförlust när övergång sker mellan olika ansvar. Därför vill vi samla alla aktörer och kompetenser under ett tak och skapa bättre förutsättningar för samverkan.

4.6.1 En sammanhållen organisation

Genom att se över organisationen för akutsjukvården i länet kommer också prioritering och dirigering av ambulansfordon att bli smidigare. Ansvarsförhållandet mellan SOS Alarm, Stockholms läns landsting och de som står för driften av ambulansfordon måste tydliggöras.

Händelser i andra landsting i Sverige har visat att landstingets eget ambulansbolag behöver ha beredskap för att kunna ta över de privata aktörernas andelar av akutsjukvården i länet, exempelvis vid en konkurs. Om de privata leverantörerna inte kan uppfylla sina avtal med

landstinget måste landstinget ha utrymme att återta ambulansverksamheten i egen regi.

Arbetet med direktintag måste implementeras bredare, på alla sjukhus och geriatrikmottagningar. De som förs med ambulans till sjukhus behöver med sådan lösning inte bedömas på akutintag för att få komma vidare till exempelvis röntgenundersökning eller bli omhändertagen på vårdavdelning. Den kompetens som ambulanssjuksköterskan har är tillräcklig för att göra den bedömningen. Det blir ett bättre användande av kompetensen hos de specialistutbildade sjuksköterskorna i ambulansen och avlastar dessutom akutmottagningen. Möjlighet att skriva journal i ambulansen behöver införas. Landstinget måste kartlägga vilka andra samverkansområden som kan finnas och hur ambulansen kan bli den första vårdmottagningen som patienten kommer till, istället för att bara vara en transport.

Samtidigt som Landstinget blir bättre på att använda kompetensen i ambulansen måste medarbetarna också få rimliga arbetsvillkor i form av dygnsvila, möjlighet till rast, möjlighet att gå från sitt pass när det är slut, utrymme att arbeta med städning och påfyllning av ambulansen.

Medarbetare inom ambulanssjukvården har en tuff arbetsmiljö. De tvingas flera gånger dagligen göra avgörande prioriteringar och har samtidigt inte utrymme för sina egna behov som matraster eller toalettbesök. Det är viktigt att en god arbetsmiljö kan erbjudas de anställda inom ambulanssjukvården.

4.6.2 Patientsäkerhet

Patientsäkerheten är viktigt och landstinget ska ha en långsiktig vision för hur den säkerställs. För att kunna garantera ett tryggt bemötande och omhändertagande av ambulanssjukvården välkomnar vi mätbara och nationellt jämförbara mål för patientsäkerhet.

Åtgärder

- Vi vill utreda för- och nackdelar med att lägga hela eller delar av ambulanssjukvården i ett landstingsägt bolag.
- Utveckla ambulanssjukvården som en egen vårdmottagning inom ramen för framtidens hälso- och sjukvård, bland annat genom att utveckla direktintag.
- Samla ambulansaktörerna och de ansvariga för prioritering och dirigering av ambulanserna under ett gemensamt tak
- Ge möjlighet att skriva journal i ambulans
- Förbättra villkoren för medarbetarna genom tydligare krav i upphandlingen.
- Ambulansfordon ska vara miljövänliga och anpassade för alla sorters väder.
- Använda mätbara och nationellt jämförbara mål för patientsäkerhet

4.6.3 Ett gott omhändertagande på akutsjukhusen

Ett gott omhändertagande innebär en patientsäker och effektiv behandling på akutsjukhusen. Alla

akut sjuka människor ska ha rätt till en vårdplats och rätt till vård under så lång tid det är medicinskt motiverat. De som söker vård akut ska känna att de har blivit lyssnade på och att de har fått en snabb och säker behandling. Stockholms läns landsting ska ligga i framkant med den tekniska utvecklingen och använda sig av moderna och integritetssäkra IT-system.

Medarbetarna på akutsjukhusen har kompetens och kunskap som ska tas tillvara. Landstinget ska vara en attraktiv arbetsplats, där alla medarbetare ges förutsättningar att utföra sitt arbete och samtidigt ha möjligheter till personlig utveckling. Sjukhusen ska erbjuda goda arbetsvillkor och en trygg arbetsmiljö, vilket är grundstommen i en patientsäker vård.

4.6.4 Vi står inför nya och gamla utmaningar

Hälso- och sjukvården i Stockholms län står inför stora utmaningar. Vi får allt fler äldre och befolkningen ökar. De privata alternativen är en allt större del av vårdutbudet och de förutsättningar som sjukvården hittills varit organiserade kring kommer att förändras. Samtidigt är situationen på akutsjukhusen ansträngd. Överbeläggning och underbemanning är vanligt. Detta är en situation som landstinget måste ta ansvar för och komma tillrätta med. Idag finns det lediga vårdplatser som inte används därför att det saknas bemanning. Det är inte acceptabelt.

Arbetsmiljön på akutsjukhusen i länet kan bli bättre. Personalomsättningen hos vissa yrkeskategorier är för hög. Detta beror på flera faktorer. Hög stress under långa pass och mycket övertid är en förklaring. Låga ingångslöner och dålig löneutveckling är en annan. Vårdens medarbetare måste få vara lediga på riktigt när inte arbetar. Idag får många sms med vädjan om att komma in och ta extra pass. Vi vill värna de anställdas tid för återhämtning. Bemanning måste planeras på annat sätt än genom att lediga medarbetare ständigt ska påminnas om arbetsplatsens behov.

4.6.5 Satsa på medarbetarna

Stockholms läns landsting behöver skapa förutsättningar för medarbetarna att erbjudas kompetensutveckling och specialisering med bibehållen lön. Det ska finnas utrymme att sätta löner utifrån medarbetarnas kompetens och utbildningsnivå.

Framtidens hälso- och sjukvård kräver att politiken och verksamheten målmedvetet söker optimala arbetsmetoder. En effektiv vård handlar inte om att planlöst kapa kostnader, utan om att metodiskt arbeta med verksamhetsutveckling i syfte att öka kvaliteten för de som söker vård akut.

Alla medarbetare har en viktig roll i att säkerställa att patienten mår bättre när den lämnar vården än när den kom dit. Landstinget ska värdesätta alla de olika yrkeskompetenser som finns i vården och ska skapa förutsättningar för att de används fullt ut. Varje yrkeskategori fyller en viktig funktion och är också bäst på just sitt område. Effektiv vård innebär att medarbetare får fokusera på sin profession. En städning som förhindrar smittor är lika viktigt som en läkare som ställer en

diagnos.

Sjukvården i Stockholms län måste också genomföra prioriteringar för att möta det ökade behovet av sjukvård framöver. Ett sådant prioriteringsarbete ska genomföras så öppet som möjligt. Det är politikernas uppgift att i dialog med medarbetare och medborgare ta nödvändiga beslut för att nå en bra vård och samtidigt kunna upprätthålla en budget i balans.

Åtgärder

- Se över sjukhusavtalen och flytta fokus från nedskärningar till att skapa fler vårdplatser
- En förbättrad arbetsmiljö ger mer tid för samtal med de som söker vård akut
- Ta tillvara på de olika kompetenserna på akutsjukhusen
- Planera bemanning på annat sätt än sms till lediga medarbetare
- Hitta IT-lösningar som ger mer tid med patienten
- Förbättra samverkan vad gäller dyr teknik mellan sjukhus för att hushålla med resurserna
- Arbeta strategiskt med prioriteringsfrågor i dialog med medborgarna

4.7 Rehabilitering med människan i centrum

Människor som har blivit sjuka eller råkat ut för en skada ska garanteras rehabilitering och ges insatser för att uppnå bästa möjliga funktionsförmåga. De som har medfödda eller tidigt uppkomna funktionsnedsättningar ska få vård som kan förebygga och minska de svårigheter som finns i det dagliga livet.

4.7.1 Från incident, till sjukhus till rehabilitering

Rehabilitering måste bli en mer naturlig del av vårdkedjan. Alla människor har rätt att få rehabilitering och habilitering för att uppnå sin bästa möjliga kapacitet, både för att klara av vardagen och för att ha förutsättningar att ta sig tillbaka till arbete. De medicinska behoven, inte ålder, ska styra möjligheten till att erbjudas rehabilitering.

Stockholms läns landsting har ett utvecklingsarbete framför sig vad gäller att förbättra insatserna inom rehabilitering. Att ta tillvara på medarbetarnas tankar och låta deras kunskap och kompetens bli en motor i utvecklingsarbetet är en förutsättning för att det ska bli framgångsrikt. Det finns idag ett relativt stort antal människor som upplever ohälsa och sjukdom, ibland av mycket svår art, samtidigt som de uppfattar att vården inte har rätt bemötande eller kompetens för att kunna hjälpa dem. Detta är något som måste förbättras, bland annat i samråd med patientorganisationer.

4.7.2 Förbättra det första mötet

Människor som med kronisk smärta upplever ofta att de blir dåligt bemötta i vården. Brist på tid och kompetens i den första bedömningen kan leda till att fel diagnos. För Stockholms läns landsting innebär feldiagnostiseringar en onödig kostnad, för individen kan det leda till att

tillståndet förvärras.

Den som söker rehabilitering ska få vara med och påverka utformningen av åtgärderna. Människor som känner att de har blivit lyssnade på kommer också att anse sig ha blivit bättre bemötta. För att få bästa möjliga resultat av behandlingen är det också viktigt med valfrihet i valet av behandlingsform. Förutom att bättre kommunikation kan underlätta det första mötet och diagnosbestämningen, kommer en person som har god förståelse för sin diagnos också att följa sin behandling bättre.

Landstinget måste arbeta aktivt med att förbättra det första mötet med den som söker rehabilitering. Genom att säkerställa att medarbetarna får ordentligt med tid för att lyssna och att flera yrkeskategorier med kompetens inom olika områden kan samverka kan rehabiliteringen både få snabbare och förstärkt effekt.

Det är också viktigt att de erbjudna behandlingarna räcker till för att människor ska återfå sin bästa möjliga kapacitet. Om insatsen inte räcker till finns risken att personer inte blir färdigbehandlade och istället tvingas återvända till sjukvården i onödan, kort tid efter att rehabiliteringen är avslutad.

4.7.3 Utveckla samverkan med patientföreningarna

Att få ett besked om en kronisk sjukdom kan vara tungt. Medicinering, behandling och kanske förändrad kost och motion betyder omställningar i vardagen. Som stöd kan nyinsjuknade och personer som levt länge med sin sjukdom, vända sig till många patientföreningar. Där ges möjlighet till att träffa andra som befinner sig i liknande situation, dela med sig av råd och tips och göra aktiviteter tillsammans som är anpassade efter ens egna förutsättningar. Många av föreningarna erbjuder också utbildningar i hur man bäst tar hand om sin sjukdom.

Sjukvården ska ge god information om vad föreningarna kan erbjuda, och besök hos en patientförening kan gärna ingå i vårdplaneringen.

Åtgärder

- Medarbetarnas kompetens ska vara en drivkraft i arbetet med att utveckla rehabiliteringen
- Förbättra den tidiga bedömningen av rehabiliteringsbehovet
- Fördjupa samverkan med patientföreningarna

4.8 Patientsäkerhet

För att grundlägga en god patientsäkerhet ska hälso- och sjukvården organiseras runt den som söker vård. Då måste också läkarens förslag till behandling och förskrivning av läkemedel ske i samråd med patienten.

Ett sätt att stärka patientens situation och på så sätt förbättra patientsäkerheten är att förbättra journaltillgången för patienten. Att hitta indikatorer som kopplas till vårdtagarens utvärdering av vårdinsatsen och de faktiska resultaten är ett annat bra sätt att förbättra patientsäkerheten. Genom riktade långsiktiga satsningar på forskning, utveckling och utbildning (FoUU) ska patientsäkerheten stärkas.

Landstinget behöver få bättre möjligheter att följa upp och hantera rapportering av biverkningar från läkemedel.

4.9 Resultaträkning Patientnämnden

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	20	20	21	21	22	5,2%	7,9%	23	24
- varav landstingsbidrag	*18,5*	*18,1*	*19,2*	*19,8*	*20,9*	5,6%	8,9%	*21,5*	*22,1*
Kostnader	-20	-20	-21	-21	-22	5,2%	8,4%	-23	-24
Resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**			**0**	**0**

4.10 Förlossningsvården

Varje förlossning som sker ska ha de bästa förutsättningarna att vara trygg. Det är oacceptabelt att föräldrar som väntar barn ska behöva känna oro inför platsbrist eller att lämnas ensamma mot sin vilja. Det behövs åtgärder här och nu.

En ny barnmorskeledd förlossningsenhet bör inrättas vid Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Där finns såväl ett tydligt behov som goda förutsättningar bland annat i form av tillgången till akutsjukhusets resurser för de barn och kvinnor som behöver det.

Sjukvårdsrådgivningen för gravida ska utökas genom en särskild telefonmottagning och akutmottagning bemannad med erfarna barnmorskor. På så sätt avlastas förlossningen som i dag är den avdelning som tar emot samtal och besök även av kvinnor som har vårdbehov som inte handlar om att föda barnet.

Några föräldrar känner rädsla för att bli lämnade utan stöd under förlossningen. Studier visar att föräldrar som har haft stöd av en doula känner sig mer tillfreds med sin upplevelse. Doula är en kvinna som är tränad i att ge stöd och information till den födande kvinnan och hennes närmaste under förlossning. Doulan är personlig och finns tillgänglig för föräldrarna så mycket de önskar under förlossningen.

Nyblivna föräldrar ska garanteras ostörd tid med sin bebis i minst ett par timmar utan att behöva byta rum efter förlossningen. Forskning visar att bebisens första timmar efter en förlossning är en viktig tid för anknytningen mellan barn och föräldrar.

Under somrarna vikarierar kompetenta barnmorskor på förlossningsavdelningarna. Landstinget bör erbjuda dem att stanna kvar, för att minska belastningen och utöka antalet barnmorskor per förlossningsenhet jämfört med i dag. Målet ska vara en barnmorska per födande kvinna.

Inom kvinnosjukvården i Stockholms län beräknas det från 2012 till 2020 uppstå ett behov på totalt 450 barnmorsketjänster. Detta är till viss del en följd av befolkningsökningen. Därför behöver vi anställa fler barnmorskor, sjuksköterskor och barnmorskor så att arbetsmiljön för de som arbetar också blir bättre och stressen minskar.

Eftersom specialistsjuksköterskor i allmänhet och barnmorskor i synnerhet är en brisvara i Stockholms läns landsting bör sjuksköterskor som vill specialisera sig få gå specialistutbildning med bibehållen lön på samma sätt som läkare och psykologer.

4.11 Utveckla psykiatrin

Psykiatrin behöver utvecklas och förstärkas. Lyhördhet och tillgänglighet i den psykiatriska vården ska kombineras med kunskap om psykologi och om läkemedel. Målet är en vård med en helhetssyn på människan tillsammans med en mångfald beprövade behandlingsmetoder. Trots att befolkningen ökat kraftigt och allt fler lider av psykisk ohälsa har Stockholms län inte fler vårdplatser än för tio år sedan. Fyra av tio personer som är sjukskrivna är det på grund av psykisk ohälsa. Det innebär inte bara ett stort lidande utan också stora kostnader för samhället.

Vi måste hitta bättre metoder att förebygga psykisk ohälsa. Inom vården kan det handla om att erbjuda psykologiskt stöd och behandling vid kroppsliga sjukdomar som kan leda till psykisk ohälsa, såsom kronisk smärta, hjärtsjukdomar och svåra funktionsnedsättningar. I ett bredare perspektiv kan det handla om föräldrastöd, att förbättra människors ekonomiska förutsättningar eller att få människor att känna sig delaktiga i ett sammanhang. Det kan även handla om att minska buller och utsatthet för kemikalier. Landstinget bör samverka med andra delar av samhället i detta arbete.

Människor med psykisk ohälsa ska snabbt kunna få både medicinskt och psykoterapeutiskt stöd i primärvården. För att detta ska vara möjligt måste de psykosociala teamen i primärvården kraftigt förstärkas. Det är särskilt viktigt att förbättra första linjens barn och ungdomspsykiatri, som ska kunna erbjuda korta väntetider och vara lättillgänglig och ha nära samarbete med elevhälsa, övrig sjukvård, socialförvaltningen och den specialiserade barnpsykiatrin. Därför ska den inte ingå i vårdvalssystemet.

För att förebygga och behandla psykisk ohälsa behövs ett helhetsperspektiv. Vi måste arbeta i team kring de som blir svårt sjuka och sätta in stöd för samordning så att de funktioner samhället erbjuder blir tillgängliga. Vårdgarantin inom barn- och ungdomspsykiatrin och vuxenpsykiatrin

ska vidareutvecklas till att gälla såväl neuropsykiatriska som psykologiska och psykoterapeutiska behandlingar.

Redan nu går forskningen kring psykisk ohälsa och beroendetillstånd snabbt framåt. Det är viktig forskning som vi måste följa på nära håll, satsa på och gärna bedriva med klinisk samverkan. Viktigast av allt är att ta till oss resultaten när de kommer och att ha resurser för att genomföra nya behandlingsmetoder.

Slutenvården upplevs som särskilt eftersatt när det gäller kompetensutveckling och nya behandlingsmetoder. Ett helhetsperspektiv på psykisk ohälsa kräver mer än medicinska insatser. Miljöpartiet vill ställa krav på mer psykologisk, psykoterapeutisk och psykosocial kompetens inom slutenvården.

4.12 Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje

Vi vill att Stockholms läns landsting ska stödja och uppmuntra lokala initiativ runt om i regionen, varav ett är TioHundra. TioHundra är ett samverkansprojekt som ska utveckla hälsa, sjukvård och omsorg utifrån den enskilda människans behov och önskemål. Det politiska ansvaret för sjukvård och omsorg för Norrtäljeborna finns sedan 2006 samlat hos TioHundranämnden. Vi vill att nämnden fortsätter att bestå av politiker från landsting och kommun och att projektet permanenteras.

Vi vill också lyfta vikten av försöket med Tiohundranämnden i arbetet mot en vård mer inriktad på en förebyggande hälsovård. Vi tror att nämndens koppling till den kommunala verksamheten möjliggör en bättre relation och förståelse för den enskildes behov.

För att möjliggöra en bra uppföljning och utvärdering av Tiohundranämnden vill miljöpartiet att nämndens resurser och resultat bättre skall spegla Norrtäljes demografi. Idag har Tiohundranämnden en målsättning att resursmässigt ligga under ett genomsnitt i Stockholmsregionen trots att Norrtälje i jämförelse har ett högre behov av vård och resurser. Resurser som bättre överensstämmer med Norrtäljes behov och en utvärdering utifrån förväntade kostnader för Norrtäljes förväntade behov skulle ge ett mer rättvisande underlag för det fortsatta arbetet med Tiohundranämnden.

Norrtälje sjukhus ska också tillföras tillräckliga resurser genom att effektviseringskravet på två procent tas bort. Vidare ska landstinget använda Norrtälje sjukhus för planerad vård i högre utsträckning än idag.

4.13 Resultaträkning Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Landstingsbidrag	1 144,0	1 187,0	1 246,9	1 303,3	1 363,8	4,6%	9,4%	1 404,3	1 446,0
Köpt vård	-994	-1 072	-1 076	-1 137	-1 196	5,2%	11,1%	-1 232	-1 268
Läkemedel	-153	-146	-145	-150	-151	0,5%	4,3%	-156	-160
Övr intäkter/kostn inkl. finansnetto	3	3	-13	-16	-17	3,1%	26,9%	-17	-18
Summa kostnader	-1 144	-1 215	-1 234	-1 303	-1 364	4,6%	10,5%	-1 404	-1 446
Resultat	**0**	**-28**	**13**	**0**	**0**			**0**	**0**

4.14 Tandvården

Mun- och tandhälsa är en viktig del i det hälsofrämjande arbetet.

Ett aktivt arbete för att förbättra befolkningens mun- och tandhälsa är en viktig del i det hälsofrämjande arbetet. Att tidigt etablera en förståelse hos ungdomar för behovet av att besöka tandvården är avgörande för att säkerställa det arbetet. Dålig tandhälsa kan minska livskvaliteten och leda till följdsjukdomar.

Besök till tandläkare halveras det år som den fria tandvården upphör, bara 40 procent av 20-åringarna besökte tandvården 2011. Det är tydligt att de unga vuxna skjuter upp sina tandvårdsbesök och att tandvårdsförsäkringen inte har lyckats öka besöksfrekvensen. Landstinget ska därför se över möjligheten att subventionera fri tandvård till unga vuxna.

Landstinget ska arbeta förebyggande inom barntandvården. Särskilda insatser ska göras i områden med stora behov. Tandhälsoinformation ska också ges vid hälsocentraler för barn inom ramen för mödra- och barnhälsovården. I landstingets ansvar ingår att erbjuda munhälsobedömningar och viss tandvård till personer med stora omvårdnadsbehov. Kunskapen måste öka om rätten till tandvård enligt hälso- och sjukvårdens taxa särskilt för unga vuxna och personer med vissa sjukdomar eller stora behov.

Sjukdomar som hjärtbesvär, kan orsakas av dålig tandhälsa och det är också känt att tandlagningsmaterial kan ge ohälsa. Därför måste tandläkare och läkare samverka mer.

• Fler av dem som är berättigade till uppsökande munhälsobedömning ska nås och utbildning av medarbetare ska genomföras i samverkan med kommunerna, primärvården och psykiatrin
• Följa upp att tandvården för hemlösa kan möta de behov som finns

5. Kollektivtrafik

Fördubbla andelen som reser kollektivt

Landstinget ska upprätta ett långsiktigt mål; kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna ska fördubblas jämfört med idag. För att nå dit behövs en mångfald av åtgärder.

5.1 Resultaträkning Trafiknämnden

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	16 431	17 618	17 982	18 808	20 156	7,2%	12,1%	20 670	21 528
- varav landstingsbidrag	*7 494,8*	*7 481,9*	*7 912,7*	*8 423,1*	*9 538,5*	13,2%	20,5%	*9 914,8*	*10 650,2*
Kostnader	-16 679	-17 555	-17 980	-18 808	-20 156	7,2%	12,1%	-20 670	-21 528
Resultat	**-248**	**64**	**2**	**0**	**0**			**0**	**0**

5.2 Resultaträkning Förvaltningen för utbyggd tunnelbana

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	0	0	0	0	100			102	89
Kostnader	0	0	0	0	-100			-102	-89
Resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**			**0**	**0**

5.3 Åtgärder som ger effekt på kort sikt

Kollektivtrafiken i Stockholmsregionen befinner sig i ett ansträngt läge. I stort sett all spårburen trafik har nått kapacitetstaket i rusningstid. Samtidigt växer befolkningen. Eftersläpande underhåll och investeringar riskerar att leda till att läget blir alltmer akut, och att nödvändiga tvärförbindelser och kapacitetsstarka linjesträckningar inte blir klara i tid för att möta behoven.

Steg för steg behöver åtgärder vidtas för att snabbt och effektivt möta befintligt kapacitetsbehov. Detta ska göras genom att prioritera framkomligheten för bussar genom utbyggnad av bussbanor samt bygga regionala cykelvägar. Fler tunnelbanesträckor och tvärspårvägar ska också påbörjas snarast. Landstinget ska tillsammans med Stockholms stad och staten omförhandla trängselskattens intäkter och omfördela pengar från projekteringen av Förbifart Stockholm till investering i kollektivtrafik. På sikt ska trängselskatten göras om till en regional avgift vars intäkter ska gå till utbyggnad av kollektivtrafik.

Det snabbaste sättet att tillgodose behovet av utbyggd kollektivtrafik är att öka antalet busslinjer och ge dem hög prioritet i trafiken. En åtgärd på lite längre sikt är att konvertera vissa stombusslinjer till spårväg. Viktigast är att snabbt utöka kapacitet och sänka restider på

tvärförbindelser. Dessa åtgärder bidrar sammantaget till att knyta ihop befintliga spårlinjer och avlasta de inre delarna av tunnelbanan som är överbelastad idag. När Citybanan är klar 2017 kommer trycket att lätta, men att finna ytterligare avlastning och möjlighet till byten mellan fler trafikslag är nödvändigt i vår växande region för att inte en kollektivtrafikinfarkt ska uppstå om tio år.

Med modern byggteknik går det att bygga billigare och med enklare konstruktioner både under och över jord. Nya tunnelbanelinjer ska byggas för automatstyrd trafik vilket innebär att tågen kan köras tätare. Den typen av modern tunnelbana, som är standard i Köpenhamnsmetron, Paris och Helsingfors behöver bli standard även vid utbyggnad och upprustning av tunnelbanan i Stockholmsregionen.

All ny kollektivtrafik ska byggas med modern teknik och anpassas till att klara framtidens behov av kollektivtrafikresande. Stockholms läns landsting ska bygga en modern kollektivtrafik som ger god kapacitet på rätt plats till rätt pris, med minsta möjliga miljöpåverkan och som är bekväm för resenären. Målet är att fler Stockholmare ska välja bort bilen till förmån för kollektivtrafiken.

5.4 Utbyggnad som utökar kapaciteten på längre sikt

Stockholmsregionen behöver fler nya spår för att klara framtidens trafikutmaningar. De spårutbyggnader som finns i Länsplanen är otillräckliga och medför en sjunkande kollektivtrafikandel, vilket är oacceptabelt ur trängsel- och klimatsynpunkt.
Därför är ytterligare investeringar nödvändiga under planperioden. Det handlar om att tidigarelägga objekt, men det handlar även om att börja projektera för och bygga ytterligare spår. Statliga medfinansieringar och användande av trängselavgifterna är nödvändiga för att kunna öka utbyggnadstakten i kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken ska prioriteras före vägutbyggnader.

5.5 Ett kort, en taxa, enkla biljettsystem

Samma biljettsystem, samma kort och samma taxa ska gälla, för kollektivtrafik både på land och på vatten. Landstinget ska därför fullt ut tillföra Trafikförvaltningen medel för att även all båttrafik i Waxholmsbolagets regi ska ingå i SL-taxan.

Enhetstaxa ska gälla även för enkelresor, därför ska dagens ologiska zoner bort. Reskassan ska utformas så att den är enkel att förstå och använda. Hela familjen ska kunna resa med ett kort. Priset på 30-dagarskortet har ökat i snabbare takt jämfört med utvecklingen av löner och andra priser de senaste åren. Landstinget ska därför sänka priset med femtio kronor 2015.

Stockholms läns Landsting behöver också göra utblickar till Mälardalen och övrig kollektivtrafik i Sverige i syfte att införa enkla moderna biljettsystem som bidrar till ett gränslöst resande. SL Access kommer att behöva bytas ut till en lösning med öppen standard, något som redan finns på

plats i många andra delar av Europa. I samband med att nya betallösningar introduceras i Sverige ska pilotprojekt testas och utvärderas i Stockholmsregionen.

5.6 En kollektivtrafik för alla

Stockholmregionens invånare blir allt äldre och det ställer särskilda krav på Färdtjänsten men också på SL och Waxholmsbolaget. Stockholms läns landsting ska fortsätta arbetet med att tillgänglighetsanpassa kollektivtrafiken. Det gör det möjligt för fler med funktionsnedsättning att åka i den allmänna kollektivtrafiken. Här krävs det bättre samordning och samverkan med intresseorganisationer och kommuner för att förbättra tillgängligheten vid och till hållplatser och stationer. Trafikentreprenörerna måste också bli bättre på att följa riktlinjerna, exempelvis genom att använda nigningsfunktion, så att nivåskillnaden mellan bussgolv och hållplats minskas, på bussar. Högtalarutropen vid stationerna ska åter ske dygnet runt, en enkel och avgörande åtgärd för att underlätta för många resenärer. En översyn av information, både digital och analog, ska göras i syfte att minimera hindren.

5.6.1 Färdtjänst

De som reser med färdtjänst måste kunna lita på att den fungerar. Färdtjänsten måste utvecklas så att de som är beroende av den ska kunna komma till arbete, sjukvård med mera i tid och få god service på vägen. Det måste vara möjligt att ta hänsyn till individuella behov då det är orsaken till att personerna inte klarar den allmänna kollektivtrafiken. Involvera resenärerna än mer i kvalitetssäkringen av färdtjänsten. Brukarorganisationerna ska vara delaktiga både vid upphandling och utvärdering av färdtjänst.

5.7 Gång och cykel som en del i resandet

Gång- och cykeltrafik är de allra mest klimatsmarta och hälsofrämjande transportslagen. För att utveckla dessa, krävs en god samhällsplanering som minskar behovet av motoriserade transporter. Utvecklingen i regionen ska stimuleras, så att invånarna har möjlighet till att arbeta, handla samt ta del av och utöva kultur och fritidsaktiviteter lokalt i närområdet.

För att främja cyklingen ska den vara väl integrerad med kollektivtrafiken. Vid större hållplatser och vid knutpunkter ska till exempel cykelparkering erbjudas i väderskyddade utrymmen.

Landstinget ska ta ansvar för och utvidga lånecykelsystemet till lokaliseringar utanför Stockholms innerstad samt till flera kranskommuner med stora bytespunkter. Det bör möjliggöras i samband med upphandling av bussväderskydden för att även få naturliga platser för cykelparkeringar vid kollektivtrafiken. Även nu behöver kommunerna involveras i tidigt skede i de fall bygglov behövs för att ställa upp cyklarna.

5.8 Sjötrafik

En fungerande person- och godstrafik till sjöss är en förutsättning för många stockholmares vardag. Stockholms läns landsting ska förenkla för regionens invånare att kunna utnyttja vattnet för arbetspendling, skolresor, fritid, och rekreation. För de boende i skärgården är en utökning av trafiken nödvändig för att arbetspendling ska vara möjlig året om. Sjötrafiken ska planeras med utgångspunkt i skärgårdsbornas behov men samtidigt med ambitionen att binda ihop sjötrafiken med kollektivtrafiken på land genom en tydligare samplanering av linjer och tidtabeller. Idag saknas infrastruktur så som väderskydd, toaletter och parkering vid många bryggor. Stockholms läns landsting ska ta ansvar för att samordna och delfinansiera utbyggnaden av sådan infrastruktur vid bytespunkter mellan sjö- och landtrafik samt för övriga bryggor inom kollektivtrafiken på vatten.

Att återupprätta vattenvägarna i Stockholm är ett sätt att med små insatser bidra till nya tvärförbindelser och utökad kapacitet i kollektivtrafiken. Nya linjer behövs så väl på Mälaren och Saltsjön som i Skärgården så att både skärgårdstrafiken och båtpendlingen inom Stockholmsområdet ökar. Genom att utreda hur det reella pendlingsbehovet ser ut, med utgångspunkt i befintliga och planerade sjönära bostäder, kan pendelbåtar komma att utvecklas på ett nytt, resurseffektivt och attraktivt sätt.

När trafiken på vatten utvecklas är det viktigt att fartygen och angöringspunkterna är tillgänglighetsanpassade. Alla fartyg ska miljöanpassas med låga utsläpp, låga bullernivåer och vara byggda för att minska problemet med svallvågor.

5.9 Utveckla stationerna - en modern mötesplats

Stationer, knutpunkter och större hållplatser ska vara bekväma och erbjuda resenärerna en skyddad miljö med tydlig information. Det ska vara smidigt att byta mellan olika trafikslag och linjer. Trafikantinformationen ska förbättras så att det blir lättare att ta sig mellan linjer och uppgångar, och att få en snabb korrekt information om avgångar och trafikstörningar. Tillgång till service och handel ska finnas på stationerna, men utan att kommersiella intressen inkräktar på tillgängligheten och hindrar framkomligheten i kollektivtrafiken.

Resenärer, inte minst unga, ska uppleva kollektivtrafikmiljön som säker och trygg. Det måste därför vara lätt att få kontakt med kundservice och trafikvärdar. Många busshållplatser måste graderas upp, fler busskurer, med modern teknik som belysning via solceller och gröna tak, ska sättas upp. Ytterligare stationer ska förses med så kallade trygghetsrum, för omhändertagande av den som blir sjuk, drabbats av brott eller beter sig stökigt i kollektivtrafiken.

SL ska ta bort glasspärrarna och införa öppen spärrlinje. Spärrarna har orsakat ett stort antal klämolyckor, de skapar otrygghet för funktionsnedsatta, barnfamiljer och äldre personer. Barn hamnar ofta på fel sida. Äldre riskerar att fastna med väskor när de inte passerar tillräckligt fort.

Funktionsnedsatta har svårt att ta sig fram i den röriga trafikantmiljön som spärrarna och dess olika informationsskyltar bidrar till. Dessutom är de kostnadsdrivande vad gäller inköp, drift och underhåll, samtidigt som spärrarna inte förhindrar fuskåkning.

Genom att spärrvakterna vidareutbildas till trafikvärdar och/eller biljettkontrollanter, kommer antalet tillgänglig personal ute på stationer, perronger och ombord på fordon att mångdubblas. Personal som kommer att bidra till att öka tryggheten, ge service och kunna genomföra fler biljettkontroller. Även med öppen spärrlinje kommer det behövas platser i kollektivtrafiken där man kan köpa och ladda kort. Vi vill utveckla SL Center till att ta ansvar för den delen genom att införa minicenter på fler platser.

Systemet för biljettförsäljning ska vara lättbegripligt och tillgängligt. Information ska finnas på olika språk. Det är viktigt att miljön i kollektivtrafiken uppfattas som attraktiv och erbjuder rum för både vila och möten. På stationerna och vid större bytespunkter ska resenärer ha tillgång till god komfort och det ska finnas gott om sittplatser i det offentliga rummet.

Tunnelbanan i Stockholm är en av världens största konstutställningar. Stockholms läns landsting ska utöka konsten i kollektivtrafiken se till att medlen avsätts till att även omfatta pendeltågstationer och större knutpunkter i busstrafiken och därmed utöka antalet reklamfria ytor. SL ska utöka satsningarna för att synliggöra konsten i kollektivtrafiken.

Bra och energieffektiv temperaturreglering är nödvändig, så att resenärer varken behöver frysa eller svettas under vinter- respektive sommarhalvåret. Belysningen ska vara behaglig och vilsam. Alla stationer ska utrustas med offentliga toaletter, där myntbetalning ska erbjudas. Vidare ska det finnas tillgång till gratis wifi både på stationer och ombord på fordonen.

6. Regional utveckling

6.1 Bilda region

För att kunna skapa en långsiktigt hållbar Stockholmsregion behöver Stockholms läns landsting ta över det regionala utvecklingsansvaret från Länsstyrelsen. Landstinget ska ansöka hos regeringen om att bilda en region av det geografiska området Stockholms län. Angränsande kommuner kan därefter ansöka om att få ingå i den kommande Region Stockholm. Genom att organisera sig på detta sätt får regionen de bästa förutsättningarna för att skapa en sammanhållen region med en hållbar samhällsbyggnad.

6.2 Regionplanering

RUFS (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen) utgör stommen för att synliggöra hur vi kan klara att klara en omställning till en hållbar Stockholmsregion. Med dagens regionplanering klarar vi inte att nå målen. Utvecklingen vad gäller klimat, ekologisk- och social hållbarhet går åt fel håll. Vi behöver göra ett omtag där ekologisk och social hållbarhet prioriteras så att målen på dessa områden kan nås.

Stockholmsregionen växer snabbare än tidigare prognoser. Landstinget ska planera för att utjämna fördelningen av arbetsplatser och bostäder mellan norra och södra delarna av länet. De gröna kilarna ska ges högre status och skyddas för kommande generationers behov och för att bibehålla och utveckla värdet av ekosystemtjänsterna. Ny bebyggelse ska koncentreras till de regionala kärnorna och kollektivtrafiknära lägen. Med hjälp av grön design och miljöcertifiering av bebyggelse kan både gröna ytor och biologisk mångfald öka, trots att stockholmarna blir fler.

Infrastruktur för dricksvatten och avlopp kräver ett nytt tänkande och nya lösningar i Stockholm-Mälardalsregionen, för att klara framtidens utmaningar. Det kräver en samlad strategi med tydliga åtgärder och uppföljning. Mälardalsrådet är en viktig arena, men Stockholms läns landsting som största enskilda aktör måste visa tydlig vilja att ta kommande generationers behov på allvar.

Utsläppen av växthusgaser måste minska kraftigt vilket kräver en infrastruktur som prioriterar gång, cykel och kollektivtrafik före biltrafiken. Samtliga behov och åtgärder behöver synliggöras i revidering av RUFS och kopplas till investeringsplaner och budget. I arbetet behöver såväl bostadsplanering, stomlinjenät på land och vatten, depåer, infartsparkeringar, parkeringsnormer och prioritering för kollektivtrafiken i vägnätet komma med. Avgörande för att lyckas är en lokal förankring och därför behöver planeringsprocesser moderniseras så att en tidig dialog med kommuner och invånare kommer till stånd.

Ett av de effektivaste verktygen att förändra resemönster i hållbar riktning är parkeringspolitiken.

Stockholms läns landsting ska föregå med gott exempel och avskaffa all subventionerad personalparkering. Landstinget ska utreda om intäkter från marknadsmässiga parkeringsavgifter kan gå till att subventionera SL-kort till de anställda.

Den regionala cykelpendlingen ökar. Hälften av pendlingscyklisterna in mot centrala Stockholm har en enkel resväg på 9 kilometer eller mer. Stockholm läns landsting ska aktivt bidra till att utveckla en regional planering av kapacitetsstarka cykelpendlingsstråk med separering från biltrafiken. En samordning behövs för att utveckla cykelleder som korsar kommungränser.

6.3 Resultaträkning tillväxt- och regionplanenämnden

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	0	0	0	0	104			118	117
- varav landstingsbidrag	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*103,5*			*118,2*	*116,7*
Kostnader	0	0	0	0	-104			-118	-117
Resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**			**0**	**0**

6.4 Levande skärgård

I Stockholms skärgård finns natur- och kulturvärden som är världsunika. Dessa miljöer måste vårdas och utvecklas också för kommande generationer. Landstinget är engagerat i skärgården och stödjer genom sin verksamhet tillgång till service för såväl fast befolkning som för säsongsboende och besökare. Målet är att skärgården ska vara levande och tillgänglig för alla.

Skärgården har ett rikt näringsliv baserat på en mängd småföretag, som ska stödjas inom ramen för landstingets ansvarsområden. För att den bofasta befolkningen ska klara försörjningen året runt är mångsyssleri vanligt, med fokus på besöksnäring vid sidan om traditionellt småföretagande. I Stockholms skärgård finns ett relativt stort antal små jordbrukare, som förutom att de bidrar till landskapsvård genom att ha betesdjur, bidrar till lokal matproduktion och till att öka den biologiska mångfalden. Den största skillnaden mot företagande på fastlandet är problem med transporter, både när det gäller tidsåtgång och kostnader. För skärgårdens näringsidkare är merkostnader för transporter en mycket viktig fråga. Därför ska fraktstödet utvecklas och utökas.

Dessutom krävs en god infrastruktur krävs för att kunna göra skärgården attraktiv som boendemiljö på längre sikt. Detta kräver god samordning av skärgårdstrafiken, med utökad och tillförlitlig båttrafik, vägfärjor och pålitliga godstransporter. Det behövs långsiktighet i satsningarna på skärgården. Skärgårdsboende behöver veta att en väl fungerande skola finns att tillgå, att posten kommer och att telefonin fungerar. Näringsidkare i skärgården behöver veta att kassaservicen fungerar och att hanteringen av kontanter kan ske på ett säkert och pålitligt sätt.

Tillgång till bredband är också avgörande för både boende och näringsidkare.

Stockholms läns landsting ska ansöka om att inrätta en marin nationalpark i Stockholms skärgård, vars syfte är att skydda och bevara ett område med rikt växt- och djurliv, utan att därför stänga av den för rekreation och turism. Parken ska därmed bidra till att utveckla ekoturism och en hållbar besöksnäring. Nationalparken skall ses i ett perspektiv där lokalbefolkningen själva aktivt medverkar kring utformning av gränser, bestämmelser och ges en roll i den framtida förvaltningen av nationalparken.

Landstinget är en av Skärgårdsstiftelsens huvudfinansiärer. Stiftelsen äger 12 procent av skärgården i Stockholms län, både mark och byggnader. Uppdraget är att bevara och utveckla skärgården, vilket innebär att bevara den gamla småskaliga jordbrukstraditionen med naturbete och öppet landskap samtidigt som stiftelsens verksamhet ska bidra till att locka nya generationer till skärgården och säkerställa tillgängligheten för allmänheten. Dock befinner sig Skärgårdsstiftelsen i ett svårt ekonomiskt läge. Det saknas bland annat pengar för att klara underhåll, klara hållbara vatten- och avloppslösningar på öarna, utföra nödvändiga naturvårdsåtgärder och täcka personalens löner. Landstinget behöver därför ta ett ökat långsiktigt ägaransvar för att säkerhetsställa att Skärgårdsstiftelsens verksamhet lever vidare.

7. Styrning, organisation och utveckling

7.1 Landstingsstyrelsen

Landstingsstyrelsen är den centrala ledningsfunktionen inom landstinget. Landstingstyrelsen ska kontinuerligt utveckla verksamheterna och säkerställa kvalitén utifrån de uppsatta målen. Såväl landstingets verksamhet i egen regi som den upphandlade verksamheten ska systematiskt följas upp och utvärderas. En viktig uppgift för styrelsen är att skapa en modern, dynamisk kunskapsorganisation som präglas av kreativitet och mångfald där medarbetarna sätts i fokus. Landstingsstyrelsens arbete ska också vara transparent med möjlighet för insyn i alla led.

Styrelsens uppgift är också att hålla ihop landstingets hållbarhetsarbete för att nå målet om en klimatneutral Stockholmsregion 2030. Hållbarhetsarbetet ska genomsyra all verksamhet, både i den egna regin och den upphandlade. Landstinget ska aktivt minska regionens påverkan på miljön, både lokalt och globalt. Resurser ska nyttjas hållbart för att minimera framtida kostnader.

En annan viktigt uppgift är att öka den demokratiska delaktigheten och kännedomen om landstingets verksamhet. Landstingsstyrelsen ska därför ta fram förslag för att stödja och utveckla demokratin.

Styrning från den övergripande landstingsnivån och nedåt är i dagsläget inte är tillräcklig för att bland annat målen i miljöprogrammet Miljöutmaning 2016 med säkerhet ska kunna nås fullt ut. Detta är mycket oroande och ett behov finns av en omedelbar. upprioritering av miljöarbetet i landstinget, där miljöredovisningen görs om till en samlad hållbarhetsredovisning och ingår som en integrerad del i årsredovisningen. En sammanslagning av miljö- och årsredovisningen kommer att ge våra beställarnämnder och förvaltningar en tydligare styrning mot att prioritera och genomföra landstingets beslutade miljömål.

7.2 Resultaträkning Landstingsstyrelsen

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	3 226	3 281	3 519	3 740	3 850	2,9%	9,4%	4 792	6 312
- varav landstingsbidrag	*2 477,9*	*2 499,3*	*2 739,9*	*2 910,8*	*2 991,3*	2,8%	9,2%	*3 849,7*	*5 287,5*
Kostnader	-3 240	-3 207	-3 400	-3 740	-3 850	2,9%	13,2%	-4 792	-6 312
Resultat	**-14**	**74**	**119**	**0**	**0**			**0**	**0**

7.2 Medarbetarperspektiv

För att värna om våra värdefulla medarbetare inom Stockholm läns landstings verksamheter, ska en genomarbetad strategi för den framtida personalförsörjningen. tillämpas. Det ska vara

attraktivt och utvecklande att arbeta för landstinget och hos de entreprenörer som bedriver upphandlad skattefinansierad verksamhet. Likaså ska medarbetarnas initiativförmåga och kreativitet tas till vara.

Personalomsättningen hos vissa yrkeskategorier på sjukhusen i Stockholms län är i dag alldeles för hög. Det beror på flera faktorer. Väldigt hög stress med långa pass och mycket övertid är en förklaring. Låga ingångslöner och dålig löneutveckling är en annan. Vakanser tillsätts inte, vidareutbildning lönar sig inte. Alltför många ofrivilligt deltidsarbetande inom landstinget bidrar också till att alltför få ser sjukhusen som en attraktiv arbetsplats.

Många av vårdens medarbetare har en tuff arbetsmiljö. De tvingas flera gånger dagligen göra avgörande prioriteringar och har samtidigt inte utrymme för egna behov som matraster eller toalettbesök. Medarbetarna måste få rimliga arbetsvillkor i form av dygnsvila, möjlighet att ta ut sina lagstadgade raster och möjlighet att gå från sitt pass när det är slut. Arbetsmiljön får aldrig vara så tung att den tvingar någon till deltidsarbete för att orka.

Ledig tid måste få vara tid för återhämtning. När sjukvårdens medarbetare kommer hem efter tuffa arbetspass händer det inte sällan att de får uppmaningar via sms att rycka in och ta extrapass. Det gör det svårt att koppla av under ledigheten. Planeringen av vården behöver ske med större framförhållning och med respekt för medarbetarnas rätt till fritid.

Konsekvensen av försämrade arbetsförhållanden visar sig tydligt i de svårigheter som länets akutsjukhus idag har att rekrytera och behålla personal. Detta har lett till att anställda ersätts med inhyrd personal vilket orsakat stigande bemanningskostnader för sjukhusen. Detta ger konsekvenser för hela landstingets ekonomi och är en oroväckande trend som måste brytas genom att vi istället för generella nedskärningar på akutsjukhusen investerar i vårdens medarbetare.

Vi vill främja och förbättra villkoren för kompetensutveckling inom alla yrkesgrupper. Landstinget ska därför utreda möjlighet till lön under utbildning och andra ekonomiska incitament för vidareutbildning, inte minst för att komma till rätta med den rådande bristen på specialistsjuksköterskor. Vi ger också full lönekompensation inom hälso- och sjukvården.

Verksamheterna inom Stockholm läns landsting ska vara utformad så att jämställdhet och ett ökat genusmedvetande främjas. Landstinget ska som arbetsgivare verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. Lika lön för likvärdigt arbete ska gälla. Lönestatistik uppdelat på män och kvinnor ska redovisas. Chefer ska också utbildas i jämställdhet. Landstinget ska förorda fackliga kvinnopotter och fortsätta med arbetet för utjämning av osakliga löneskillnader. Vår vision är att alla anställda inom SLL ska kunna erbjudas heltid och de som vill gå ner i arbetstid ska också få möjlighet till det.

En genusbudget ska tas fram, och vara fullt införd till år 2015 i enlighet med gällande EU-direktiv. Syftet är att se hur landstingets resurser används ur genus- och jämställdhetsperspektiv, och syftar till att fördela pengarna i budgeten mer jämställt mellan könen.

Hälsofrämjande arbete är nödvändigt för att minska sjukfrånvaron. Vi vill därför att samarbetet med Försäkringskassan utökas, och att en gemensam strategi för bättre rehabilitering av landstingets långtidssjukskrivna medarbetare tas fram. Som ett ytterligare steg i att minska sjukfrånvaron ska förvaltningen se över vilka kostnader respektive vinster landstinget kan göra för att finansiera en karensdag i sjukförsäkringen vid allvarligare situationer där risk för smittspridning anses vara stor.

Landstinget behöver utveckla en "whistler blower"- funktion där personal utanför den landstingsstyrda vården har rätt till samma meddelarskydd som offentliganställda har.

7.3 Gröna upphandlingar och auktorisation

Landstingets upphandlingar ska alltid syfta till att förändra verksamheten till det bättre och att skapa fördelar för berörda människor. Sådana fördelar kan vara ökade valmöjligheter mellan olika behandlingsalternativ, eller bättre kvalitet. Skälet att upphandla en verksamhet får inte enbart vara att införa eller öka andelen privat verksamhet. Inför verksamhetsövergångar av olika slag ska kontinuiteten för patienterna säkerställas.

I alla upphandlingsunderlag ska det finnas en konsekvensbeskrivning som inkluderar sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter. Samma krav ska ställas på privata utförare som på landstingets egna verksamheter, exempelvis att leverera könsuppdelad statistik, delta i forskning och erbjuda utbildningsplatser. För att uppmuntra konkurrens och säkerställa att vi alltid skriver avtal med bästa möjliga part, ska landstingets egna verksamheter alltid beredas möjlighet att delta i anbudsförfaranden och vid auktorisation. Stockholms läns landsting har gått längre än något annat landsting när det gäller konkurrensutsättning och privatisering i vården. Därför är det viktigt att landstinget alltid utvärderar effekterna rörande både kvalitet och ekonomi av den konkurrensutsättning som pågår inom hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting.

Kvalitet ska vara en väsentlig del av alla upphandlingar. Likaså ska krav på leverantörernas miljöarbete och sociala ansvar ställas. Medarbetare ska alltid ha villkor motsvarande kollektivavtal när de arbetar i offentligt finansierad verksamhet, oavsett om de är anställda av landstinget eller av privat leverantör. En bra upphandling ska möta medborgarnas behov av god vård och väl utförd kollektivtrafik.

Landstinget ska utveckla socialt entreprenörskap tillsammans med den idéburna och ideella sektorn. Den idéburna sektorns krafter inom hälso- och sjukvården har en viktig roll att spela i framtidens välfärd utan att ersätta det offentliga ansvaret.

Om leverantören inte uppfyller de krav som ställs i avtalet kan åtgärder vidtas, exempelvis uppsägning av avtal eller vite. En åtgärdsplan ska redovisas till landstinget, och innan bristerna är åtgärdade kan förlängning av befintliga avtal eller medverkan i nya upphandlingar inte ske.

Landstinget behöver utveckla bättre metoder för kvalitets- och verksamhetsuppföljning. Det ska inte vara möjligt för en entreprenör att kringgå goda arbetsvillkor, kvalitetsmål, policys och andra styrdokument som fullmäktige antagit, utan risk att förlora avtalet eller drabbas av viten.

Ett effektivt sätt att arbeta för minskad miljöpåverkan är förbättrade upphandlingar. Etiska, sociala och miljömässiga krav ska vara självklara delar i varje upphandling. Produkter med stor klimatpåverkan ska fasas ut och ersättas med klimatsmarta alternativ. Inom sjukvården vill vi att rengörings- och hygienprodukter ska vara miljöanpassade och inte vara testade på djur. Leverantörer av varor eller tjänster som använder sig av barnarbete eller inte uppfyller grundläggande krav på arbetsmiljö ska inte accepteras. Antidiskrimineringsklausuler ska också införas vid alla upphandlingar.

Landstinget behöver bli tydligare i både kravställande och uppföljning kring upphandling av produkter som innehåller olika former av farliga kemikalier som plaster, elektronik med mera. På barnkliniker och inom barnavårdscentralen, BVC, bör insatser göras för att dessa miljöer ska vara helt fria från skadliga kemikalier.

Upphandlare bör erbjudas kontinuerlig vidareutbildning kring miljö- och hållbarhetsfrågor för att kunna genomföra upphandlingar på bästa sätt.

8.0 Forskning, utveckling och utbildning

Forskning, utveckling och utbildning (FoUU) är tillsammans avgörande faktorer för landstingets utveckling. Landstingets ansvarsområden, i första hand hälso- och sjukvården, ska så långt det är möjligt grundas på vetenskapliga och evidensbaserade metoder. Landstinget ska satsa på tvärvetenskaplig forskning som knyter samman frågor för hälso- och sjukvård, klimat, miljö, samhällsbyggnad, kultur och transport.

Det tar idag för lång tid att omsätta forskning i verkligheten. Landstingets forskningsstrategi ska därför kompletteras med en implementeringsplan som förutom landstinget inkluderar kommuner, företag, statliga myndigheter och medborgare. Implementering i ordinarie verksamhet ska planeras i inledningen av projekten för att få bäst resultat.

8.1 FoUU för en bättre hälso- och sjukvård

Patientnära forskning och utveckling är av stor betydelse för att landstinget ska kunna erbjuda invånarna nya diagnostiska metoder och för att nya behandlingar snabbt ska komma vården till del.

Hälso- och sjukvården ska vara en ständigt lärande organisation vilket innebär att i princip alla medarbetare måste få tid till kompetensutveckling i form av att delta i forskning eller utveckling, samt handleda framtidens kollegor på ett bra sätt. Landstingets FoUU ska även förankras i samtliga verksamheter och inkludera externa samarbetspartners.

Landstinget måste även avsätta medel för forskning i syfte att få fram nya arbetsmetoder som kan utveckla vården och därmed möta de förväntade ökande vårdvolymerna. Här behövs en stor bredd i forskningsinsatser i allt från människors beteendemönster till processledning och informationshantering.

I landstingets forskningsstrategi framgår att patientsäkerhet ska vara ett prioriterat område och ingå bland särskilda strategiska FoUU-områden. Det är därför lämpligt att lyfta fram patientsäkerhet som ett separat forskningsområde och inleda en långsiktig, flerårig satsning på forsk-ning i syfte att minska antalet undvikbara vårdskador och dödsfall i vården. Som en investering i framtidens hälso- och sjukvård bör medel avsättas årligen för en sådan forskning. Denna forskning bör vara tvärsektoriell med kompetens från många områden som beteendevetenskap, ekonomi, juridik, medicin, statsvetenskap och teknik. Frågor om tillämpning och strategier för ökad säkerhet är viktiga delar. Det behöver skapas en organisatorisk form som ger gott samarbete, kvalitet och uthållighet. För att resultat ska komma till nytta krävs en samverkan mellan olika berörda aktörer, som politiker, administration och utförare av vård. Ledningen för landstingets forskning bör därför få i uppdrag att utreda och föreslå en lämplig organisation för detta.

Tandvårdsforskning ska fortsätta utvecklas och stärkas, bland annat med fokus på äldres behov. Forskning på dentala ersättningsmaterial motiveras av direkta hälsoaspekter hos patienten, såväl som miljöskäl.

Landstinget ska också bidra till att minska djurförsök inom forskningen genom att satsa på utveckling av alternativa metoder.

8.2 FoUU för bättre och mer attraktiv kollektivtrafik

Vi ser även stora behov av FoUU inom trafikområdet. En viss del av forskningsresurserna ska öronmärkas för bredare satsningar inom kollektivtrafiken, såsom stöd till ny fordonsteknik, innovationer för ökad tillgänglighet och åtgärder mot buller. Det är angeläget att landstingets viktigaste resurs, medarbetarna, ges förutsättningar inom ordinarie verksamhet att ta del av forskningsresultat och ny kunskap.

Landstinget ska söka medel från EU-fonden Horisont 2020. Detta ger nya möjligheter att utveckla spännande och innovativa miljö- och infrastrukturprojekt i Stockholmsregionen.

Ny kunskap och teknik behövs inom såväl inom transportsystem och IT som inom beteendevetenskap. Fordonsutveckling för att minska utsläpp av växthusgaser och partiklar är ett område som noga behöver följas och prövas med hjälp av exempelvis EU-stöd. Beteendeforskning kombinerat med trafikplanering behöver stärkas i syfte att förstå vad som får medborgarna att i högre grad välja kollektivtrafik för sina resor. Åtgärder som bidrar till ökat kollektivtrafikresande bör ses som en viktig del av landstingets förebyggande och hälsofrämjande verksamhet.

9. Miljö

9.1 Ställa om till en klimatneutral Stockholmsregion år 2030

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga och har en avsevärd påverkan på alla aspekter av vårt samhälle. Miljöpartiets målbild är att utsläppen av växthusgaser skall minska från 13 till 5 ton per capita till 2020[4]. Till 2050 måste våra utsläpp minskas med mer än 90 procent och närma sig 1 ton/capita. Den offentliga sektorn står idag för ca 1,5-2 ton/capita[5]. Regionala klimat- och miljömål behöver också snarast fastställas så att vi kan säkerställa att Stockholmsregionen tar ansvar för sin egen miljö och klimatpåverkan.

I arbetet med att skapa en hållbar Stockholmsregion är ombildningen av Stockholms läns landsting till en region ett avgörande steg. Endast genom helhetssyn och väl samordnad regional planering och utveckling kan regionen utföra de genomgripande förändringar som krävs för att skapa en klimatneutral Stockholmsregion till 2030. Som Sveriges folkrikaste region har vi också en skyldighet att agera ansvarsfullt. Vi har möjlighet att gå före och ställa om vårt samhälle.

Förutom att kraftigt minska vår klimatpåverkan behöver regionen snarast förbereda för de klimatförändringar som trots allt kommer att ske. Den nybildade Region Stockholm bör även jobba med att anpassa infrastruktur och boende för att klara effekterna av ett varmare klimat.

9.2 Trängselavgifter

Trängselavgifter är ett bra sätt att få ett mer effektivt transportsystem. Långa bilköer ger dålig framkomlighet i hela regionen och gör Stockholm till en mindre attraktiv stad. För de som yrkesarbetar går många dyrbara timmar per dag åt att sitta fast i onödiga köer. För att trängselskatterna ska behålla sin effekt så behöver de höjas i takt med trafikutveckling och inflation.

Det mest effektiva sättet att använda intäkterna från trängselskatten är att bygga ut kollektivtrafiken. På så sätt möjliggör vi att kollektivtrafiken kan ta större marknadsandelar, samtidigt som vi utnyttjar vägnätet optimalt. För att uppnå denna utveckling vill vi att trängselavgifterna ska omvandlas till en regional avgift där pengarna går till utbyggd kollektivtrafik.

Trängselavgifter kan på ett bättre sätt än i dag fördela varutransporter över dygnet. Det minskar den totala trängseln, sparar tid för leverantören och uppmuntrar samordnade transporter.

[4] Naturvårdsverket, Miljöpartiet

[5] Naturvårdsverket 2003, KTH 2007, http://www.ima.kth.se/eng/respublic/CO2_utslaepp_import_konsumtion.pdf

9.3 Införa 100 procent förnybar energi

Energiutmaningarna för Stockholmsregionen är stora, framförallt inom förnybar energi, fjärrvärme och avfall. Miljöpartiets mål är att regionen ska få hela sin energi och värme från 100 procent förnybart genom satsningar på vind, sol och vatten både i och utanför länet. Områden för förnyelsebar energi ska pekas ut i den regionala utvecklingsplanen. Solceller och solfångare ska monteras på landstingets fastigheter där det är möjligt.

Vi vill även genomföra satsningar inom energieffektivisering för att på sikt halvera den offentliga förbrukningen. De landstingsägda bolag som investerar i energieffektivisering ska få behålla det ekonomiska överskott som genereras inom verksamheten för att kunna göra ytterligare energieffektiva investeringar.

9.4 Införa 100 procent förnybara bränslen

Alla transporter kan inte göras kollektivt eller spårbundet. Stockholmsregionen bör gå före i arbetet med att ställa om till fossilfria transporter. För att klara detta behövs ett antal åtgärder. Varutransporter in till Stockholmsregionen kan i större utsträckning flyttas över från lastbil till järnväg och båt. För att lyckas med en sådan godshantering behövs fler omlastningscentraler i bra lägen och möjlighet att lagra och samordna transporter.

Vårt mål är att andelen vägtransporter som görs med förnybara bränslen ska öka successivt så att de är den enda bränsletypen år 2030. För att åstadkomma det behövs utbyggd infrastruktur i form av bland annat laddningsstolpar för el och biogasstationer. Infrastrukturen måste bli mer tillgänglig i hela regionen. En detaljplan för hur ansvaret ska fördelas mellan landstinget, kommunerna och staten behöver därför tas fram.

Andelen förnybara drivmedel inom landstinget måste öka inom alla verksamheter (även de upphandlade), men i synnerhet gällande sjötrafiken där vi ligger längst från målet.

9.5 Minska transporternas miljöpåverkan

Genom upphandlingar med höga miljökrav och med bättre samordning kan antalet transporter minska. Ett led i detta är att skapa omlastningsplatser för samordning av varutransporter. Vi ser också stora möjligheter för de olika offentliga aktörerna att samordna logistik och leveranser för att på det sättet minska transportbehoven.

Miljöpartiet vill även utveckla transporter på vatten. Vi vill därför utveckla strategiska hamnar i regionen och i Mälardalsområdet.

9.6 Satsa på klimatsmart mat

Matens miljöpåverkan är stor gällande såväl klimat och gifter som övergödning. Vi behöver

därför genomföra åtgärder på såväl regional som lokal nivå för att minimera klimat- och miljöpåverkan. Vi vill också ställa krav på djuruppfödning i linje med svensk lagstiftning för att säkerställa kvalitet och motverka antibiotikaanvändning i köttindustrin.

Matsvinn, metanutsläpp från främst nötdjur samt klimateffekterna av odling av föda till djur är stora bidragande faktorer till klimatpåverkan från matproduktion. Landstinget har en stor klimatpåverkan per portion med drygt 3 kilo koldioxidekvivalenter. Minskning av klimatpåverkan från mat bör främst inriktas på att minska matsvinnet och att göra om alla menyer så de blir mer klimatsmarta. Genom att anpassa menyerna med hänsyn till säsongsanpassning, ökad andel klimatsmarta rot-och grönsaker och en justerad mängd kött kan en stor reduktion av växthusgaserna uppnås. Bland annat kan stora klimatvinster uppnås genom att byta ut nötkött mot andra proteinkällor såsom kyckling och baljväxter. För att minska matsvinn vill vi ställa om från mottagningskök till tillagningskök på våra sjukhus, skolor och omsorgsverksamheter. I kök där du endast tar emot och värmer redan färdiglagad mat blir det svårare att reglera mängd och portioner. Kvaliteten blir sämre vilket ökar mängden kastad mat. I stället bör all mat lagas på plats med säsongsanpassade livsmedel som ger näringsrika måltider.

Mat är en viktig del i behandling och tillfrisknade. Därför ska den mat som serveras inom landstingets verksamheter vara god och näringsrik. Landstinget ska sträva efter en klimatsmart och hälsosam kosthållning. En sådan matsedel innehåller mer grönsaker och mer ekologisk mat.

Trots alla ansträngningar kommer vi aldrig att konsumera all den mat som produceras. Därför behövs det en fungerande infrastruktur för matavfallsinsamling i hela regionen. Det matavfall som samlas in ska omvandlas till biogas för fordonsdrift.

9.7 Säkerställa rent dricksvatten

Mälaren förser tre miljoner människor i Stockholmsregionen med dricksvatten. Det är redan i dag en sårbar situation och risken är dessutom stor att saltvatten tränger in från Östersjön i samband med klimatförändringarnas stigande havsnivåer.

En förändring av vattenkvalitén i Mälaren skulle påverka många invånare och kommuner i Stockholmsregionen. Därför behöver vi skapa fler källor för dricksvatten runt om i länet. De vattentäkter som finns behöver också skyddas bättre från föroreningar. Genom väl fungerande grönstrukturer och dagvattendammar så nära källan som möjligt, kan förorenat dagvatten renas på bästa sätt. Vi vill även skapa fler vattenskyddade områden i länet. För att förekomma att dricksvattnet blir förorenat på grund av klimatförändringar vill vi även genomföra sårbarhetsanalyser på alla lokala vattenförsörjningssystem. Forskningsmedel från landstinget behöver avsättas till att ta fram nya reningsmetoder av dricksvatten. Den regional vattenstrategi som Stockholms läns landsting har varit med och tagit fram ska verka som ett tydligt verktyg för förbättringsarbetet av vattenkvaliteten i regionen.

För att säkerställa en god vattenkvalitet inför framtiden behöver arbetet samordnas bättre för att säkra kvaliteten i hela Mälarens avrinningsområde och i den kustnära havsmiljön. Genom en regionbildning anser vi att det arbetet avsevärt kommer att kunna underlättas.

9.8 Anpassa infrastruktur och bebyggelse för klimatförändringar

Vi behöver anpassa infrastruktur och bebyggelse för att regionen ska bli mer hållbar, men även för att minska vår sårbarhet inför klimatförändringarnas konsekvenser. Många av våra vägar, järnvägar och andra kommunikationsmedel riskerar att påverkas i samband med att vattennivåerna stiger och risken för jordskred och väderchocker ökar. Länsstyrelsen i Stockholm tog för två år sedan fram en rapport som tydligt pekar ut vilka risker som Stockholm står inför i samband med klimatförändringarna. Men idag finns ingen samlande aktör som kan agera för att nödvändiga förändringar genomförs. Tvärtom ser vi idag att många kommuner agerar tvärtom genom att fortsätta bygga bostäder strandnära.

Miljöpartiet vill därför, inför processen med att ta fram den kommande regionala översiktsplanen (RUFS), att frågan om bebyggelsens och infrastrukturens anpassning till klimatförändringar ges särskild tyngd. Vi vill även att vår egen infrastruktur i form av kollektivtrafiken genomgår ett särskilt klimatanpassningsprogram där vi säkrar att järnvägar och tunnelbana kan fungera trots extrem nederbörd, kyla, ras eller översvämningar.

9.9 Minska mängden farliga kemikalier och läkemedelsrester

Kemikalier är en del av vår vardag. De finns i allt från livsmedel, vatten och inte minst konsumtionsprodukter. Vi vet i dag att många produkter innehåller kemikalier som kan vara exempelvis cancerframkallande eller som kan störa reproduktionsförmågan. Att dessa produkter finns beror på att nivåerna bedöms som ofarliga.

Effekterna av många kemikalier är inte tillräckligt utredda ännu och när olika kemikalier samverkar kan de ge större effekt tillsammans än var och en för sig - den så kallade cocktaileffekten. Miljöpartiet vill att substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen ska tillämpas i alla offentliga verksamheter. Skadliga kemikalier ska bytas ut mot mindre miljö- och hälsoskadliga alternativ. Produkter med nya kemikalier och syntetiska material ska inte användas förrän de bevisats ofarliga. Kemikalier som inte kan bevisas ofarliga ska fasas ut. Landstinget ska följa debatten kring hälsokonsekvenser av kemikalier samt uppmuntra till fler studier kring deras effekter på hälsan.

Läkemedel är livsnödvändiga och gör människor friska. Däremot behöver vi minska mängden läkemedelsavfall. Läkemedlens miljöpåverkan ska följas upp och utvärderas. Dagens avloppsreningsverk är inte byggda för att ta hand om alla läkemedel. Mätningar som landstinget gör varje år visar att mängden läkemedelsrester ökar i länet. Resterna sprids till sjöar och

grundvatten. Kunskapsverktyg som Stockholms läns landstings “kloka listan” ska användas aktivt av läkare vid förskrivning av läkemedel. Miljökrav ska ställas vid all upphandling av läkemedel. Forskning om miljöpåverkan ska bedrivas på samtliga komponenter i ett läkemedel. Vidare bör landstinget utreda frågan om punktrening vid länets akutsjukhus.

9.10 Hormonstörande kemikalier

Hormonstörande kemikalier har en negativ påverkan på människa, djur och natur. De finns i bland annat bekämpningsmedel, flamskyddsmedel i olika produkter, plasttillsatser samt kosmetika. I en ny rapport från WHO och UNEP påvisas att hormonstörande ämnen har en negativ effekt på kroppens funktioner i form av infertilitet, cancer och missbildningar samt att problemen har ökat i takt. Landstinget behöver därför vidta ytterligare åtgärder för att kraftigt minska exponeringen av hormonstörande ämnen mot människor, djur och natur.

10. Kulturen

För Miljöpartiet är ett rikt och mångfacetterat kulturliv en av nycklarna till mänsklig livskraft. Vi tror att det finns skaparkraft i varje människa. En grundtanke för Miljöpartiet är att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt; i den grundläggande friheten ligger en välståndsskapande styrka. Vi menar att när alla människor i ett demokratiskt samhälle ges förutsättning att använda den skaparkraften stärker vi både individen och samhället. Ett starkt och mångfacetterat kulturliv är därför ett mål i sig. Kulturen ska vara dynamisk och ifrågasättande. Frihet är garantin för ett levande kulturliv. Kulturen är en del av välfärden och demokratin och därför måste samhället skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv.

Kulturen tillhör alla. Kulturen tillhör alla. Alla ska ha möjligheter att förkovra sig i både kulturupplevelser och kulturskapande, vilket innebär en medveten strävan om en stor spridning av kulturverksamheter i hela länet.

10.1 Resultaträkning Kulturnämnden

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	398	409	420	427	531	24,2%	26,5%	529	578
- varav landstingsbidrag	*376,3*	*388,1*	*400,0*	*413,2*	*463,6*	12,2%	15,9%	*481,5*	*499,6*
Kostnader	-398	-409	-421	-427	-531	24,2%	26,1%	-529	-578
Resultat	**0**	**0**	**-1**	**0**	**0**			**0**	**0**

10.2 Kultur i regionen

För att stärka kulturen i regionen behöver vi höja kulturens status och stärka den långsiktiga planeringen. Därför vill vi ha en regional strategi för kulturen. Den regionala strategin ska inventera och analysera förutsättningarna för ett levande kulturliv i regionen samt peka ut vägar framåt, med målet att Stockholm ska vara ett internationellt erkänt kulturcentrum. Den regionala strategin kompletteras av en ny funktion för digital infrastruktur för kulturen, som stödjer kulturverksamheternas nuvarande behov av digitalt stöd men som också blickar framåt.

Nyckeln till en starkare kultur i Stockholm ligger till stor del i infrastrukturella satsningar. Genom att långsiktigt arbeta utifrån ett kulturperspektiv i skolan och i en bred och öppen kulturskola uppmuntras intresset för kreativitet hos barn och unga. Den kreativiteten tas sedan om hand i en tolerant och tillåtande syn på kultur och kulturskapande bland ungdomar och vuxna. I ett grönt Stockholm lever en kvarterskultur där varje stadsdel har minst en unik kulturinstitution av något slag. Miljöpartiet vill se fler teatrar, biografer och lokala kulturhus över hela länet.

Länsfunktionen “Dans i Stockholms stad och län”, danskonsulenterna, arbetar bland annat med

nätverket Dansistan, ett nätverk av scener som kan erbjuda scenerna kvalitativa akter och erbjuda aktörerna att uppträda på flera av scenerna. I Dansistan ingår i dagsläget flera scener utanför Stockholms stad, så redan idag finns en geografisk bredd i arbetet. Miljöpartiet vill dock utveckla Dansistan ytterligare, så att fler scener och fler kommuner kan vara en del av nätverket. Det vore också en poäng att utveckla Dansistan till att inte bara rikta sig mot barn och ungdomar utan mot fler åldersgrupper, som äldre.

Vi vill också se en bättre samordning kring de lokaler och den infrastruktur som redan finns. Inom scenkonsten kan detta exempelvis innebära förmedlande funktioner som bygger upp nätverk som gör det möjligt för fler att nå ut till de scener eller andra lämpliga platser som redan finns. Inom dans finns redan ett sådant uppdrag inom ramen för danskonsulenterna som arbetar förmedlande. Vi vill ge liknande regionala uppdrag till relevanta aktörer även inom andra genrer, exempelvis teater. Dessa funktioner bör dessutom samverka genreöverskridande.

Kulturen har också en given plats i vård och omsorg. Vi vill därför ge förutsättningar för fler att få ta del av kulturupplevelser som en del i sin rehabilitering och utveckla verksamheten kultur i vården. Kulturverksamheter ska vara en integrerad del av vårdsystemet. Inom vården ska självklart alla insatser bygga på bästa möjliga kunskap, aktuell vetenskap och empiri. Det gäller även insatser med kultur. Miljöpartiet vill därför stödja forskning om kultur i vården.

Miljöpartiet vill att Stockholms län ska bli en Stockholmsregion. Regionaliserings- processen skulle leda till ett större ansvar för kulturpolitiken. Samordningen mellan kommunerna och regionen kan få bättre förutsättningar att stärkas, vilket skulle utöka och stärka kulturens roll i hela regionen.

Miljöpartiet vill stärka kvaliteten i bibliotekens verksamhet. Bibliotekens roll i informationssamhället kommer fortsätta att bli allt viktigare. Medielandskapets snabba förändring ställer höga krav på kompetens och kunskapsutveckling. Samarbete är nyckeln till att alla länets bibliotek lyckas med den utmaningen. Därför vill Miljöpartiet stärka det regionala biblioteksamarbetet. Regionbiblioteket blir en nyckelaktör i det arbetet.

Vi vill också införa ett läsecentrum som en funktion under Regionbiblioteket. Läsecentrumet ska förmedla kunskap och material kring det läsfrämjande arbetet till bibliotek, skolor, förskolor och andra aktörer. Läsecentrumet blir också ett nav för vidareutbildning av bibliotekarier, förskolepedagoger och lärare inom läsfrämjande.

10.3 Kultur för barn och ungdomar

Vi vill fortsätta stärka barn och ungdomars kultur. Landstinget ska ha ett generöst system för stöd till ungdomsorganisationer. Vi ser ett behov av att kontinuerligt räkna upp stödet, så att det inte urholkas över tid. Vi ser också ett behov av att ge möjlighet till temporära utvecklingsbidrag

till organisationer som exempelvis växer väldigt snabbt. Sådant kan kosta tid och kraft och det är rimligt att inom ramen för stödet till regionala ungdomsorganisationer inrätta ett särskilt utvecklingsbidrag i detta syfte.

Även studentorganisationer bör få stöd inom ramen för stödet till ungdomsorganisationer. Våra studentorganisationer behövs för att kunna driva sina rättigheter som grupp, på samma sätt som behovet finns för yngre ungdomar. Studentorganisationerna i Stockholms län idag arbetar också aktivt för att förbättra tillgången på studentbostäder, förbättra kvaliteten i utbildningarna och för ett starkt studentinflytande på lärosätena. Satsningar som är nödvändiga för att Stockholm ska utvecklas som kunskapsregion. För att studentorganisationers möjlighet att ta del av stödet till ungdomsorganisationer inte ska innebära att befintliga organisationer förlorar en stor del av sitt stöd måste stödet ökas kraftigt eller ett särskilt stöd för studentorganisationer inrättas.

Vi vill också stärka stöd riktade till barn och ungdomar, exempelvis Ung aktiv kultur och scenkonststödet för barn, unga och familjer. Ung aktiv kultur är ett av få stöd som faktiskt ger barn och ungdomar möjlighet att själva skapa eller delta i en skapandeprocess. Detta är något som kan utvecklas mycket i vårt län och därför behöver landstinget tillföra nya resurser. Stödet till scenkonst för barn, unga och familjer är ett direkt stöd till scenkonst inom olika genrer som riktar sig till barn, unga och familjer där vi tidigare sett att behovet överstigit det givna anslaget. Vi vill fortsätta stödja mer kultur till barn och unga och vill därför höja stödet.

Stockholms filmare står idag mycket långt fram inom svensk film, vilket bland annat är resultatetav Film Stockholms goda arbete. Verksamheten har ökat dramatiskt under senare år, en mycket positiv utveckling. Vi ser dock att en än större utvecklingspotential finns och landstinget ska därför tillföra ytterligare medel till verksamheten, med tydligt fokus på barn och ungas möjlighet att ta sitt filmande vidare in i ett professionellt filmskapande.

11 Övriga resultatenheter

11.1 Resultaträkning Koncernfinansiering

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	63 225	65 591	68 458	70 173	74 930	6,8%	9,5%	78 320	82 028
Kostnader	-63 843	-64 479	-68 795	-70 483	-75 584	7,2%	9,9%	-79 238	-82 980
Resultat	**-618**	**1 112**	**-337**	**-310**	**-654**			**-918**	**-952**

11.2 Resultaträkning Landstingsrevisorerna

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	32	32	32	33	34	3,3%	5,4%	35	35
- varav landstingsbidrag	*32,1*	*29,1*	*29,7*	*30,3*	*31,4*	3,5%	5,6%	*32,0*	*32,6*
Kostnader	-32	-32	-32	-33	-34	3,3%	6,0%	-35	-35
Resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**			**0**	**0**

11.3 Resultaträkning Locum

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	246	240	282	280	360	28,7%	27,8%	375	387
Kostnader	-230	-266	-243	-275	-355	29,2%	46,4%	-370	-382
Resultat	**16**	**-25**	**39**	**5**	**5**			**5**	**5**

11.4 Resultaträkning Landstingsfastigheter Stockholm (LFS)

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	2 938	2 795	3 209	2 758	2 968	7,6%	-7,5%	2 968	3 019
Kostnader	-2 294	-2 367	-2 558	-2 523	-2 734	8,3%	6,9%	-2 734	-2 785
Resultat	**644**	**428**	**651**	**235**	**235**			**235**	**235**

11.5 Resultaträkning Internfinans

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	11	12	12	11	13	17,8%	15,7%	14	14
Kostnader	-7	-2	-2	-8	-10	24,1%	392,3%	-11	-11
Resultat	**4**	**10**	**10**	**3**	**3**			**3**	**3**

11.6 Resultaträkning Skadekontot

Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Ändring 15/13	Plan 2016	Plan 2017
Intäkter	12	12	12	13	14	5,3%	10,4%	15	15
Kostnader	-26	-12	-12	-13	-14	5,3%	10,4%	-15	-15
Resultat	**-14**	**0**	**0**	**0**	**0**			**0**	**0**

Bilagor

12. Ekonomiska bilagor

12.1 Resultaträkning SLL-koncernen 2011-2017

Resultaträkning Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Ändring B15/P14	Plan 2016	Plan 2017
Verksamhetens intäkter „		**17 795**	**18 406**	**17 840**	**18 560**	**18 629**	**0,4%**	**19 184**	**19 607**
Bemanningskostnader	-24 399	-25 166	-25 911	-27 317	-28 027	-28 406	1,4%	-29 383	-30 317
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård	-14 183	-14 841	-15 790	-16 649	-16 978	-18 132	6,8%	-18 348	-18 843
Köpt trafik	-11 209	-11 604	-12 083	-12 600	-12 473	-13 310	6,7%	-13 398	-13 513
Övriga kostnader	-18 264	-18 467	-19 087	-20 149	-20 015	-20 698	3,4%	-22 363	-23 783
Verksamhetens kostnader	**-68 055**	**-70 077**	**-72 872**	**-76 716**	**-77 492**	**-80 547**	3,9%	**-83 492**	**-86 456**
Avskrivningar	-3 095	-3 408	-3 590	-3 717	-4 042	-4 427	9,5%	-4 719	-5 254
Verksamhetens nettokostnader	**-55 137**	**-55 690**	**-58 055**	**-62 593**	**-62 975**	**-66 345**	**5,4%**	**-69 028**	**-72 103**
Skatteintäkter	52 190	54 800	57 699	59 986	59 832	64 292	7,5%	67 941	71 657
Generellt statsbidrag	5 255	4 608	4 624	4 676	4 578	4 532	-1,0%	4 600	4 669
Utjämningssystemet	345	-80	-521	-806	-319	-714	123,9%	-1 301	-1 600
Summa samlade skatteintäkter	**57 790**	**59 328**	**61 802**	**63 856**	**64 091**	**68 111**	**6,3%**	**71 240**	**74 726**
Finansiella intäkter	80	108	704	57	120	72	-39,5%	75	78
Finansiella kostnader	-2 221	-1 763	-3 517	-1 268	-1 036	-1 618	56,2%	-1 954	-2 272
Finansnetto	**-2 141**	**-1 654**	**-2 813**	**-1 211**	**-916**	**-1 546**	**68,7%**	**-1 879**	**-2 194**
Resultat	**512**	**1 984**	**934**	**52**	**200**	**220**		**333**	**429**
Omställningskostnader						-562		-939	-1 069
I anspråktaget reserverade medel						562		939	1 069
Årets balanskravsresultat	**37**	**89**	**52**	**67**		**220**		**333**	**429**

12.2 Resultaträkning Landstinget 2011-2017 (förvaltningsorganisationen)

Resultaträkning Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Ändring B15/ P14	Plan 2016	Plan 2017
Verksamhetens intäkter	**6 866**	**7 543**	**8 846**	**7 947**	**8 725**	**8 569**	**-1,8%**	**8 929**	**9 185**
Bemanningskostnader	-17 208	-17 555	-18 578	-19 700	-20 260	-20 294	0,2%	-21 021	-21 734
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård	-21 419	-22 588	-23 821	-24 850	-24 986	-26 462	5,9%	-27 028	-27 719
Köpt trafik	-951	-917	-960	-979	-981	-1 009	2,9%	-1 027	-1 102
Övriga kostnader	-21 838	-22 007	-23 107	-24 438	-24 384	-26 033	6,8%	-27 870	-29 716
kostnader	**-61 415**	**-63 066**	**-66 465**	**-69 967**	**-70 611**	**-73 799**	4,5%	**-76 946**	**-80 271**
Avskrivningar	-1 131	-1 220	-1 313	-1 419	-1 521	-1 815	19,3%	-1 946	-2 208
Verksamhetens nettokostnader	**-55 680**	**-56 743**	**-58 933**	**-63 439**	**-63 407**	**-67 045**	5,7%	**-69 962**	**-73 294**
Skatteintäkter	**57 790**	**59 328**	**61 802**	**63 856**	**64 091**	**68 111**	**6,3%**	**71 240**	**74 726**
Finansnetto	-1 490	-415	-2 226	-387	-277	-680		-779	-837
Resultat före omställningskostnader	**620**	**2 171**	**643**	**30**	**406**	**386**		**498**	**595**
Omställningskostnader						-562		-939	-1 069
Resultat efter omställningskostnader						**-176**		**-441**	**-474**

12.3 Resultatkrav 2014-2017, direktiv 2018

Mkr	Budget 2014	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Direktiv 2018
Landstingsstyrelsen					
Landstingsstyrelsens förvaltning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skadekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncernfinansiering	-310,5	-653,9	-918,3	-952,1	-952,1
Nya Karolinska Solna	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förvaltning för utbyggd tunnelbana	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingsstyrelsen totalt	**-310,5**	**-653,9**	**-918,3**	**-952,1**	**-952,1**
Tillväxt- och regionplanenämnden		0,0	0,0	0,0	0,0
Hälso- och sjukvården					
Hälso- och sjukvårdsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholms läns sjukvårdsområde	75,3	75,3	75,3	75,3	75,3
Karolinska Universitetssjukhuset	30,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Södersjukhuset AB	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Danderyds Sjukhus AB	6,5	0,0	0,0	0,0	0,0
TioHundra AB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Södertälje Sjukhus AB	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Akutsjukhusen totalt	***50,7***	***0,0***	***0,0***	***0,0***	***0,0***
Folktandvården Stockholms Län AB	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Ambulanssjukvården i Storsthlm AB	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Stockholm Care AB	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
Hälso- och sjukvården totalt	**150,8**	**100,1**	**100,1**	**100,1**	**100,1**
Trafiken					
Trafikförvaltningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
AB Storstockholms Lokaltrafik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Färdtjänstverksamheten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Waxholms Ångfartygs AB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trafiken totalt	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Fastigheter					
Locum AB	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Landstingsfastigheter Stockholm	234,9	234,9	234,9	234,9	234,9
Fastigheter totalt	**239,9**	**239,9**	**239,9**	**239,9**	**239,9**
Övriga					
MediCarrier AB	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Kulturnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Patientnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingsrevisorerna	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingshuset Stockholm AB	-31,3	-31,3	-31,3	-31,3	-31,3
AB SLL Internfinans	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Övriga totalt	**-28,0**	**-28,0**	**-28,0**	**-28,0**	**-28,0**
Totalt	**52**	**-342**	**-606**	**-640**	**-640**

12.4 Landstingsbidrag 2013-2017, direktiv 2018

Mkr	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Ändring 15/14	Plan 2016	Plan 2017	Direktiv 2018
Landstingsstyrelsen	2 739,9	2 910,8	2 991,3	2,8%	3 849,7	5 287,5	5 915,1
varav Landstingsstyrelsens förvaltning	*2 529,8*	*2 668,8*	2 704,5	1,3%	2 727,8	2 683,5	2 743,8
varav Nya Karolinska Solna	*210,1*	*242,0*	286,8	18,5%	1 122,0	2 604,1	3 171,3
Tillväxt- och regionplanenämnden	0,0	0,0	103,5		118,2	116,7	116,9
Hälso- och sjukvårdsnämnden	47 729,8	49 489,1	51 731,8	4,5%	53 151,5	54 705,8	56 349,3
Sjukvårds- och omsorgnämnden i Norrtälje	1 246,9	1 303,3	1 363,8	4,6%	1 404,3	1 446,0	1 489,1
Trafiknämnden	7 912,7	8 423,1	9 538,5	13,2%	9 914,8	10 650,2	11 130,9
Kulturnämnden	400,0	413,2	463,6	12,2%	481,5	499,6	512,2
Patientnämnden	19,2	19,8	20,9	5,6%	21,5	22,1	22,8
Landstingsrevisorerna	29,7	30,3	31,4	3,5%	32,0	32,6	33,2
Summa landstingsbidrag	**60 078,2**	**62 589,6**	**66 244,8**	**5,8%**	**68 973,6**	**72 760,5**	**75 569,5**

12.5 Balansräkning SLL-koncernen 2011-2017

Balansräkning Mkr	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Mark, byggnader, tekn.anl.	25 432	28 361	31 174	38 580	43 749	59 507	72 213
Maskiner och inventarier	18 354	18 443	19 457	19 603	20 583	23 106	27 041
Övrigt	15 669	18 481	22 431	25 623	31 424	27 873	25 893
Summa anläggningstillgångar	**59 455**	**65 285**	**73 063**	**83 806**	**95 756**	**110 486**	**125 147**
Summa omsättningstillgångar	**9 149**	**12 459**	**8 269**	**7 428**	**7 428**	**7 428**	**7 428**
Summa tillgångar	**68 604**	**77 744**	**81 331**	**91 235**	**103 184**	**117 914**	**132 575**
Ingående eget kapital	3 432	3 939	5 923	6 857	7 057	6 714	6 108
Årets resultat	512	1 984	934	200	-342	-606	-640
Summa eget kapital	**3 944**	**5 923**	**6 857**	**7 057**	**6 715**	**6 108**	**5 468**
Summa avsättningar	**17 493**	**18 932**	**21 433**	**21 768**	**23 763**	**25 128**	**26 762**
Långfristiga skulder	32 796	36 577	36 210	45 582	55 205	68 500	82 730
Kortfristiga skulder	14 371	16 312	16 832	16 828	17 501	18 178	17 615
Summa skulder	**47 167**	**52 889**	**53 042**	**62 410**	**72 706**	**86 678**	**100 345**
Summa eget kapital och skulder	**68 604**	**77 744**	**81 331**	**91 235**	**103 184**	**117 914**	**132 575**

12.6 Kassaflödesanalys SLL-koncernen 2013-2017

Kassaflödesanalys Mkr	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Årets resultat	934	200	-342	-606	-640
Avskrivningar	3 590	4 042	4 427	4 719	5 254
Avsättningar, reavinster, övrigt	1 772	24	1 716	531	633
Kassaflöde före förändring av rörelsekapital	**6 296**	**4 267**	**5 801**	**4 644**	**5 247**
Förändring av rörelsekapital	2 013	0	0	0	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**8 309**	**4 267**	**5 801**	**4 644**	**5 247**
Investeringar *	-9 813	-13 250	-14 572	-17 586	-18 088
Försäljningar, övrigt	533	0	0	0	0
Kassaflöde efter investeringar	**-971**	**-8 983**	**-8 771**	**-12 942**	**-12 841**
Nettoökning av långfristiga skulder	-2 003	8 142	8 771	12 942	12 841
Summa förändring av likvida medel	**-2 974**	**-841**	**0**	**0**	**0**

** NKS-investering som inte påverkar kassaflödet har exkluderats.*

12.7 God ekonomisk hushållning

Mål och indikator	Utfall 2013	Mål 2014	Mål 2015
EKONOMI I BALANS			
God ekonomisk hushållning			
Resultat: Ett positivt resultat enligt balanskravet	934 mkr	52 mkr	220 mkr
Finansiering: Ersättningsinvesteringar självfinansieras till 100 procent	Uppnått	100 %	100 %
Skuldsättning: Att lånefinansiering inte används för att finansiera drift eller ersättningsinvesteringar	Uppnått	0 %	0 %
Kapitalkostnader: Kapitalkostnadernas andel får maximalt uppgå till 11 procent av de samlade skatteintäkterna	6,9 %	≤ 11 %	≤ 11 %
Skuldsättningsgrad: Skuldernas andel får maximalt uppgå till 131 procent av de samlade skatteintäkterna	77 %	≤ 131 %	≤ 131 %

12.7.1 Resultat

RESULTAT: ETT POSITIVT RESULTAT ENLIGT BALANSKRAVET	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Resultat*	934	200	-342	-606	-640
Avgår realisationsvinster	-409	-133	0	0	0
Året resultat efter balanskravsjustering	525	67	-342	-606	-640
Reserverat eget kapital, omstrukturering	-2 000	0	0	0	0
Synnerliga skäl (räntekostnad pensioner)	1 564	0	0	0	0
Synnerliga skäl (omställningskostnader)			-562	-939	-1 069
Årets balanskravsresultat	**89**	**67**	**219**	**333**	**429**

* Avser resultat efter omställningskostnader

12.7.2 Finansiering

FINANSIERING: ERSÄTTNINGSINVESTERINGAR SJÄLVFINANSIERAS TILL 100 PROCENT	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Kassaflöde före förändring av rörelsekapital	6 295	4 267	5 801	4 644	5 247
Ersättningsinvesteringar	2 689	i.u.	4 465	4 737	4 456
Kassaflöde före förändring av rörelsekapital - Ersättningsinvesteringar	**3 606**	**4 267**	**1 337**	**-93**	**791**

12.7.3 Skuldsättning

SKULDSÄTTNING: ATT LÅNEFINANSIERING INTE ANVÄNDS FÖR ATT FINANSIERA DRIFT ELLER ERSÄTTNINGSINVESTERINGAR	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Summa investeringar som får lånefinansieras	7 107	13 250	10 108	12 849	13 632
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-2 003	7 405	6 909	10 347	9 866
Investeringar - lånefinansiering	**9 110**	**5 845**	**3 199**	**2 502**	**3 766**

12.7.4 Kapitalkostnader

KAPITALKOSTNADER: KAPITALKOSTNADERNAS ANDEL FÅR MAXIMALT UPPGÅ TILL 11 PROCENT AV DE SAMLADE SKATTEINTÄKTERNA	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Kapitalkostnader	4 278	4 785	5 642	6 083	6 722
Samlade skatteintäkter	61 802	64 091	68 111	71 240	74 726
Andel kapitalkostnader av de samlade skatteintäkterna	**6,9%**	**7,5%**	**8,3%**	**8,5%**	**9,0%**

12.7.5 Skuldsättningsgrad

SKULDSÄTTNINGSGRAD: SKULDERNAS ANDEL FÅR MAXIMALT UPPGÅ TILL 131 PROCENT AV DE SAMLADE SKATTEINTÄKTERNA	Utfall 2013	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017
Skulder	47 391	47 359	65 496	77 891	89 580
Samlade skatteintäkter	61 802	64 091	68 111	71 240	74 726
Andel skulder av de samlade skatteintäkterna	**77%**	**74%**	**96%**	**109%**	**120%**

12.8 Investeringsplan 2015-2019, direktiv 2020

Mkr	Utfall 2013	Budget 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Trafik							
Trafiknämnden totalt							
	5 355,0	8 117,8	7 418,2	7 684,6	8 120,0	7 890,0	6 949,5
Citybanan (koncern-finansiering) 1)							
	368,8	477,0	389,0	403,0	531,0	0,0	0,0
Förvaltning för utbyggd tunnelbana							
		449,0	487,0	1 366,0	2 339,0	3 389,0	3 492,0
Trafiken totalt	**5 723,8**	**9 043,8**	**8 294,2**	**9 453,6**	**10 990,0**	**11 279,0**	**10 441,5**
Vård							
Landstingsfastigheter							
	1 352,2	2 400,0	2 790,0	3 550,0	3 540,0	3 400,0	2 300,0
Hälso- och sjukvårdsnämnden							
	7,5	32,0	55,0	31,0	25,0	25,0	5,0
Stockholms läns sjukvårdsområde							
	84,4	65,6	65,6	65,6	65,6	65,6	65,6
Karolinska Universitetssjukhuset							
	296,5	228,0	334,0	255,0	255,0	255,0	255,0
Södertälje Sjukhus AB							
	20,2	35,0	20,0	20,0	20,0	20,0	22,0
Södersjukhuset AB							
	135,8	162,0	162,0	167,0	167,0	87,0	95,0
Danderyds Sjukhus AB							
	95,9	75,0	104,0	123,0	146,0	50,0	50,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB							
	10,9	12,0	12,0	12,0	12,0	20,0	30,0
Folktandvården Stockholms Län AB							
	61,6	58,0	58,0	58,0	58,0	58,0	58,0
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB							
	19,2	10,2	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Stockholm Care AB							
	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Strategisk utrustning vård (LSF)							
	0,3	0,0	50,0	262,0	577,0	853,0	35,0
Nya Karolinska Solna (NKS)							
	3 304,8	4 193,5	4 306,5	4 751,8	3 217,9	804,9	25,7
varav utrustning			*935,1*	*1 390,7*	*1 077,3*	*407,1*	*0,0*
Vården totalt	**5 389,6**	**7 271,3**	**7 969,1**	**9 307,4**	**8 095,5**	**5 650,5**	**2 953,3**
Mkr	**Utfall 2013**	**Budget 2014**	**Budget 2015**	**Plan 2016**	**Plan 2017**	**Plan 2018**	**Plan 2019**
Annan verksamhet							
Locum AB							
	1,2	4,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Kulturnämnden							
	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,5
Landstingsrevisorerna							
	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Patientnämnden							
	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Medicarrier AB							
	0,7	4,0	3,8	2,4	2,4	2,4	2,4
AB Stockholms Läns Landstings Internfinans							
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingsstyrelsen							
	64,0	131,3	77,5	101,7	83,1	74,8	89,4
verksamhet totalt	**66,9**	**139,9**	**86,3**	**109,2**	**90,5**	**82,2**	**97,0**
INVESTERINGS-UTRYMME	**11 180,3**	**16 455,0**	**16 349,6**	**17 055,2**	**16 254,0**	**13 170,7**	**11 981,8**

1) Medel avser landstingets del i finansieringen av Citybanan enligt genomförandeavtalet (LS 0605-0864) För mer information om beslutsläge se underliggande bilagor 8.7.1-8.7.3

12.8.1 Investeringsplan 2015-2019 vårdinvesteringar

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
1. Byggnadsinvesteringar i Landstingsfastigheter Stockholm											
1.1. Objekt tidigare beslutade av landstingsfullmäktige											
1.1.1 Strategiska fastighetsinvesteringar											
1.1.1.2 Strategiska investeringar											
Danderyds sjukhus											
Ny behandlingsbyggnad	pågår	1 366,0	1 492,0	58,0	160,0	161,0	240,0	334,0	375,0	174,0	150,0
S:t Görans sjukhus											
By 40-Om- och nyb Akuten	pågår	295,0	320,0	148,0	70,0	60,0	60,0	52,0			
Vårdavdelningar och behandling	pågår	1 310,0	1 310,0	14,0	50,0	60,0	100,0	250,0	300,0	300,0	175,0
Södertälje Sjukhus											
Ny- och ombyggnation	pågår	1 200,0	1 200,0	52,0	200,0	164,0	370,0	340,0	145,0	129,0	
Södersjukhuset											
Ny byggnad västläge - behandlingsbyggnad	pågår	1 622,0	1 772,0	43,0	150,0	180,0	225,0	375,0	365,0	400,0	184,0
1.1.1.1 Ospecificerade objekt < 100 mkr											
Strategiska investeringar						4,0	9,0	40,0			
1.1.2 Övriga fastighetsinvesteringar											
1.1.2.1 Ersättningsinvesteringar											
Danderyds sjukhus											
Teknisk upprustning by 22	pågår	170,0	170,0	2,0	2,0	2,0	1,0	20,0	40,0	60,0	35,0
Karolinska Huddinge											
Utbyte av styrsystem för klimantanläggning	pågår	111,0	111,0	86,0	13,0	12,0	12,0	1,0			
Utbyggnad av brandlarm	pågår	113,4	113,0	40,0	35,0	10,0	30,0	33,0			
Rivn bef garage och uppförande av nytt garage	pågår	286,2	350,0	183,0	95,0	130,0	16,0	13,0	8,0		
Anpassning 2 avd/år	pågår	280,0	385,0	50,0	35,0	20,0	35,0	70,0	70,0	70,0	70,0
Omdaning av entrétorg	pågår	207,5	105,0	21,0	60,0	20,0	47,0	17,0			
Ombyggnad mottagning, 2 per år	pågår	164,0	164,0	22,0	30,0	20,0	30,0	30,0	30,0	20,0	12,0
Södersjukhuset											
Ny kraftförsörjning	pågår	150,0	150,0	10,0	64,4	65,0	75,0				
Modernisering vårdavdelningar	pågår	215,0	215,0		25,0	1,0	30,0	50,0	50,0	50,0	34,0

Mkr	Status	Total utgift Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Total utgift Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Investeringsutgifter Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Övriga byggnader											
Löwenströmska sjukhus Teknisk upprustning av by 01	pågår	554,0	554,0	215,0	174,0	200,0	75,0	50,0	14,0		
Nya Eastmaninstitutet	pågår	120,0	120,0	17,0	49,5	47,0	56,0				
1.1.2.2 Ospecificerade objekt < 100 mkr											
Ersättningsinvesteringar						1 078,0	516,0	367,0	200,0	109,0	45,0
Rationaliserings-investeringar											
Summa beslutade objekt						**2 234,0**	**1 927,0**	**2 042,0**	**1 597,0**	**1 312,0**	**705,0**
1.3 Nya objekt											
1.3.1 Strategiska fastighetsinvesteringar											
1.3.1.1 Utredningsbeslut											
Danderyds sjukhus											
Ombyggnad till vårdavdelningar - etapp 2	beslut i budget 2014	500,0	184,0								
Karolinska Huddinge											
Ny- och ombyggnad av akutmottagning	beslut budget 2014	190,0	190,0		10,0			3,0	7,0	15,0	20,0
Allmänpsykiatri enkelrum	nytt beslut	140,0	140,0		10,0		20,0	40,0	40,0	40,0	
S:t Görans sjukhus											
Nybyggnation vårdbyggnad för psykiatrisk vård	beslut LS 1405-0663		775,0			5,0	20,0	50,0	200,0	250,0	150,0
1.3.1.2 Inriktningsbeslut											
Karolinska Huddinge											
Ny- och ombyggnation av operation och röntgen (CHOPIN)	nytt beslut	1 620,0	1 940,0		40,0	37,0	240,0	430,0	490,0	475,0	225,0
Tillagningskök	nytt beslut		20,0				10,0	10,0			
Danderyds sjukhus											
Ombyggnad till vårdavdelningar	beslut budget 2014	581,0	581,0	2,0	28,4	5,0	95,0	105,0	179,0	41,0	138,0
Uppgradering av äldre tillagningksök till modern standard	nytt beslut		20,0				20,0				
Södersjukhuset											
By 74- Nytt försörjningskvarter	beslut LS 1403-0416		584,0			63,0	153,0	200,0	100,0	12,0	56,0

1.3.1.2 Inriktningsbeslut forts										
Övriga byggnader										
Sabbatsberg - vårdavdelningar, operation, entré	beslut budget 2014	882,0	325,0	86,0	15,0	15,0	25,0	25,0	40,0	75,0
Sabbatsberg - tillagningskök	nytt belslut		20,0			20,0				
Bromma - vårdavdelningar	beslut budget 2014	287,0	237,0	20,0	7,0	20,0	50,0	75,0	85,0	
Bromma - tilllagningskök	nytt belslut		20,0			20,0				
Nacka - vårdavdelningar	beslut budget 2014	349,0	349,0	60,0	5,0	25,0	50,0	74,0	120,0	75,0
Nacka - tillagningskök	nytt belslut		20,0			20,0				
Jakobsberg - vårdavdelningar	beslut budget 2014	125,0	125,0	30,0			10,0	15,0	50,0	50,0
Jakobsberg - tillagningskök	nytt belslut		20,0				20,0			
Dalen - tillagningskök	nytt belslut		20,0				20,0			
Sollentuna - tillagningskök	nytt belslut		20,0					20,0		
Södertälje - tillagningskök	nytt belslut		20,0					20,0		
1.3.1.3 Genomförandebeslut										
Södersjukhuset										
Ny byggnad västläge - vårdbyggnad	nytt beslut	700,0	700,0	40,0	14,0	50,0	140,0	146,0	200,0	100,0
Övriga byggnader										
Sollentuna - vårdavdelningar, entré	nytt beslut	618,0	603,0	60,0	20,0	130,0	240,0	213,0		
1.3.1.4 Ospecifierade objekt < 100 mkr										
Strategiska investeringar						37,1	34,0	28,5	20,9	46,6
1.3.1.5 Objekt för utredningsbeslut kommande budgetperioder										
Danderyds sjukhus										
Allmänpsykiatri enkelrum	nytt		105,0					5,0	50,0	50,0
1.3.2 Övriga fastighetsinvesteringar										
1.3.2.1 Utredningsbeslut										
Danderyds sjukhus										
Hyresgästanpassning by 22	nytt beslut		143,0			1,0	1,0	10,0	20,0	54,0
Teknisk upprustning by 40	nytt beslut		160,0					5,0	15,0	30,0
Teknisk upprustning by 42	nytt beslut		160,0				5,0	15,0	50,0	70,0
S:t Görans sjukhus										
Ombyggn av vårdavd m.a.a. myndighets- och hygienkrav	beslut LS 1312-1530		315,0		2,0	2,0	5,0	5,0	10,0	30,0

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
1.3.2.1 Utredningsbeslut forts											
Övriga byggnader											
Löwenströmska sjh, By 02 ombyggnad rättspsyk	nytt beslut		100,0				5,0	50,0	45,0		
Löwenströmska sjh, By 02 teknisk upprustning	nytt beslut		200,0			1,0	2,0	17,0	90,0	90,0	
Allmänpsykiatri, utökning Rosenlund	nytt beslut		150,0				10,0	100,0	40,0		
1.3.2.2 Inriktningsbeslut											
Danderyds sjukhus											
Teknisk upprustning by 38	nytt		160,0				20,0	100,0	40,0		
Teknisk upprustning by 39	nytt		100,0				10,0	10,0	40,0	40,0	
S:t Görans sjukhus											
By 30/40 - Teknisk upprustning i samband med SI	beslut finns, LS 1404-0564		250,0				5,0	20,0	50,0	100,0	75,0
Södersjukhuset											
By 14-Teknisk Upprustning	nytt beslut		135,0				2,0	30,0	103,0		
By 15-Teknisk Upprustning	nytt beslut		150,0								1,0
By 17-Teknisk Upprustning	nytt beslut		150,0							5,0	55,0
By 18-Teknisk Upprustning	nytt beslut		140,0			2,0	60,0	78,0			
By 04-Teknisk upprustning	nytt beslut		215,0			5,0	20,0	60,0	50,0	50,0	30,0
1.3.2.4 Objekt för utredningsbeslut kommande budgetperioder											
S:t Görans sjukhus											
Angöring lastkaj	nytt		540,0					1,0	50,0	50,0	50,0
Trafik - Parkering	nytt		250,0								
Södertälje sjukhus											
By18	nytt		150,0							10,0	70,0
Övriga byggnader											
Sabbatsberg byggnad 07	nytt		105,0						35,0	35,0	35,0

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
1.3.2.5 Ospecifierade objekt < 100 mkr											
Ersättningsinvesteringar							147,3	139,7	358,2	460,8	479,8
Investering till följd av komponentavskrivning							300,0	400,0	400,0	300,0	300,0
Summa LFS nya objekt							**1 479,3**	**2 443,7**	**2 973,7**	**2 634,7**	**2 265,3**
Total justeringspost					***-891,8***	***-415,0***	***-616,3***	***-935,7***	***-1 030,7***	***-546,7***	***-670,3***
Summa nya objekt							**863,0**	**1 508,0**	**1 943,0**	**2 088,0**	**1 595,0**
SUMMA BYGGNADSINVESTERINGAR							**2 790,0**	**3 550,0**	**3 540,0**	**3 400,0**	**2 300,0**
1.4 LSF-NKS Bygg											
1.3.1 Objekt tidigare beslutade av landstingsfullmäktige											
NKS relaterade byggutgifter	pågår	1 191,0	1 297,1	693,8	72,0	129,6	122,0	115,1	159,6	76,6	0,4
Thorax ombyggnad	pågår	798,0	735,0	1,7	24,0	5,0	19,0	198,0	240,0	246,0	25,3
Lab kvarteret anpassn till NKS	pågår		88,0		17,0	15,0	38,5	34,5			
ALB verksamhetsanpassn media	pågår	128,0	128,0		8,0		15,0	44,0	43,0	26,0	
Tilläggsavtal mot projektbolaget	pågår	968,0	1 506,9	281,5	191,0	237,8	291,5	416,0	255,9	24,2	
Pågående nybyggnation - OPS	pågår	18 673,0	18 977,5	9 308,8	3 062,7	3 062,7	2 885,4	2 528,5	1 192,1		
1.3.4 Objekt för utredningsbeslut kommande budgetperioder											
ALB ombyggnation verksan	nytt		300,0					25,0	250,0	25,0	
SUMMA LSF-NKS Bygg							**3 371,4**	**3 361,1**	**2 140,6**	**397,8**	**25,7**
2. Ombyggnader i externt förhyrda lokaler											
2.1 Folktandvården Stockholms Län AB											
Ospecifierade objekt <							15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Summa förslag Folktandvården							**15,0**	**15,0**	**15,0**	**15,0**	**15,0**
2.2 Stockholms läns sjukvårdsområde											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Summa förslag SLSO							**15,0**	**15,0**	**15,0**	**15,0**	**15,0**
2.3 Ambulanssjukvården i Storsthlm AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr					0,4		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Summa förslag AISAB							**0,4**	**0,4**	**0,4**	**0,4**	**0,4**
SUMMA INVESTERINGAR I EXTERNT FÖRHYRDA LOKALER							**30,4**	**30,4**	**30,4**	**30,4**	**30,4**

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
3. Maskiner, inventarier och IT											
3.1 Hälso- o sjukvårdsnämnden											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							35,0	11,0	5,0	5,0	5,0
Inventarier till tillagningskök Dalen, Sabbatsberg, Jakobsberg,			80,0				20,0	20,0	20,0	20,0	
Summa HSN							**55,0**	**31,0**	**25,0**	**25,0**	**5,0**
3.2 Stockholmsläns sjukvårdsområde											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							50,6	50,6	50,6	50,6	50,6
Summa SLSO							**50,6**	**50,6**	**50,6**	**50,6**	**50,6**
3.3 Karolinska Universitetssjukhuset											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							334,0	255,0	255,0	255,0	255,0
Summa Karolinska							**334,0**	**255,0**	**255,0**	**255,0**	**255,0**
3.4 Södertälje sjukhus AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							20,0	20,0	20,0	20,0	22,0
Summa STS AB							**20,0**	**20,0**	**20,0**	**20,0**	**22,0**
3.5 Södersjukhuset AB											
Ospecificerade objekt <							162,0	167,0	167,0	87,0	95,0
Summa SÖS							**162,0**	**167,0**	**167,0**	**87,0**	**95,0**
3.6 Danderyds Sjukhus AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							104,0	123,0	146,0	50,0	50,0
Summa DSAB							**104,0**	**123,0**	**146,0**	**50,0**	**50,0**
3.7 S:t Eriks Ögonsjukhus AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							12,0	12,0	12,0	20,0	30,0
Summa S:t Erik							**12,0**	**12,0**	**12,0**	**20,0**	**30,0**
3.8 Folktandvården Stockholms Län AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							43,0	43,0	43,0	43,0	43,0
Summa Folktandvården							**43,0**	**43,0**	**43,0**	**43,0**	**43,0**
3.9 Ambulanssjukvården i Storsthlm AB											
Ospecificerade objekt < 100 mkr							11,6	11,6	11,6	11,6	11,6
Summa Ambulansjukvården							**11,6**	**11,6**	**11,6**	**11,6**	**11,6**
Summa maskiner, inventarier och IT							**792,2**	**713,2**	**730,2**	**562,2**	**562,2**

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
4. Nya Karolinska Solna utrustning											
4.1 Objekt tidigare beslutade av landstingsfullmäktige											
Information Kommunikation Teknik		767,0	767,0	54,7	210,8	73,8	261,8	145,5	231,2		
Medicinteknisk utrustning		2 890,0	2 890,0	155,8	451,1	158,2	562,4	941,4	666,6	405,6	
Utrustning/inredning U2 plan 5-10, radiofarmlab			116,0				13,0	83,0	20,0		
Inredning		160,0	160,0	2,5	3,1	3,7	10,6	97,7	45,5		
Ospecifierade objekt < 100 mkr		500,0	405,7		79,8	79,8	87,3	123,1	114,0	1,5	
Summa LSF-NKS Bygg					**744,8**		**935,1**	**1 390,7**	**1 077,3**	**407,1**	
5. Strategisk utrustning vård (LSF)											
Utrustning till Ny- och ombyggnation Södertälje sjukhus	beslut budget 2014						50,0	150,0	60,0	35,0	
Utrustning till Ny byggnad västläge – behandlingsbyggnad, SÖS	nytt beslut									663,0	
Utrustning akutvårdsbyggnaden, Danderyds sjukhus	nytt beslut							100,0	500,0	90,0	
Utrustning vårdavdelningar, Danderyds sjukhus								12,0	15,0		35,0
Utrustning godsmottagning, Danderyds sjukhus									2,0		
Utrustning Ny- och ombyggnad av akutmottagning, K Huddinge										65,0	
Summa LSF-NKS Bygg							**50,0**	**262,0**	**577,0**	**853,0**	**35,0**
VÅRDEN TOTALT							**7 969,0**	**9 307,0**	**8 096,0**	**5 651,0**	**2 953,3**

12.8.2 Investeringsplan 2015-2019, trafikinvesteringar

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Trafiknämnden											
1 Objekt tidigare beslutade av landstingsfullmäktige											
1.1 Strategiska investeringar											
Program Roslagsbanans kapacitetsförstärkning	pågår	9 212,0	8 169,0	1 121,0	1 554,0	1 081,0	1 149,0	945,0	1 496,0	1 719,0	575,0
Program Bussdepåer	pågår/ nytt beslut	4 044,0	4 243,0	925,0	647,0	621,0	757,0	743,0	452,0	534,0	210,5
Program Slussen	pågår/ nytt beslut	1 451,0	2 120,0	53,0	122,0	127,0	588,0	515,0	413,0	194,0	228,0
Program Röda linjens uppgradering	pågår	12 721,0	12 721,0	1 631,0	1 263,0	1 239,0	1 981,0	1 095,0	1 335,0	1 412,0	1 069,0
Program Citybanan	pågår/ nytt beslut	97,0	182,0	14,0	10,0	27,0	53,0	47,0	30,0	11,0	0,0
Program Tvärbana Norr Solnagrenen	pågår	5 396,0	5 381,0	4 037,0	930,0	690,0	468,0	82,0	44,0	60,0	0,0
Program Spårväg City	pågår	4 606,0	4 606,0	845,0	1 397,0	1 009,0	571,0	596,4	552,0	305,0	231,0
Program IT med säkerhetsaspekt inkl SL Lås	pågår	331,0	606,0	167,0	123,0	78,0	169,0	192,0			
Program Spårdepåer	pågår	1 557,0	1 557,0	210,0	322,0	146,0	316,0	388,0	46,0	50,0	100,0
Program Mötesplats SL	pågår	225,0	252,0	173,0	39,0	75,0	4,0				
Program Pendeltåg	pågår	12 174,0	12 174,0	7 715,0	883,0	526,0	558,0	1 511,2	1 342,0	325,0	76,0
Program Kistagrenen	pågår	5 301,0	5 301,0	71,0	90,0	27,0	141,0	819,0	846,0	852,0	872,0
Summa strategiska investeringar					**7 380,0**	**5 646,0**	**6 755,0**	**6 933,6**	**6 556,0**	**5 462,0**	**3 361,5**
1.2 Ersättningsinvesteringar											
Miljöbussar	pågår/ nytt beslut	280,0	980,0	93,0	60,0	130,0	137,0	179,0	165,0	140,0	136,0
Tunnelbana Kanalisation 750 volt	pågår	173,0	173,0	17,0	60,0	60,0	71,0	25,0	0,0	0,0	0,0
Tunnelbanevagn C20 - uppgradering	pågår	4,0	1 367,0	4,0	0,0	90,0	97,0	221,0	227,0	234,0	245,0
Upprustning Hässelbygrenen	pågår	1 634,0	1 634,0	23,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	15,0	20,0
Pendeltåg lågfrekvent underhåll	pågår	0,0	249,0	0,0	0,0	38,0	140,0	72,0	0,0	0,0	0,0
Summa ersättningsinvesteringar					**120,0**	**320,0**	**445,0**	**497,0**	**392,0**	**389,0**	**401,0**
Summa beslutade objekt					**7 500,0**	**5 966,0**	**7 200,0**	**7 430,6**	**6 948,0**	**5 851,0**	**3 762,5**
Justering 1					**-368,0**	**-450,0**	**-1 395,0**	**-1 362,0**	**-761,0**	**-234,0**	**462,0**
Justering i LF 2014					**-899,0**						

Mkr	Status	Total utgift			Investeringsutgifter						
		Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
1.3 Ospecificerade investeringsobjekt											
Strategiska investeringar					464,0	294,0	220,0	106,0	159,0	58,0	93,0
Ersättningsinvesteringar					1 339,0	1 132,0	827,0	633,0	705,0	879,0	903,0
2 Nya objekt											
Utredningsbeslut											
Spårväg Linje 4	beslut	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0			
Tonnage för Pendelbåt och Skärgårdstrafik	beslut	0,0	6,0	0,0	0,0	3,0	3,0				
Depå Syd	beslut	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förstudie Bytespunkt Barkarby	beslut	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förstudie Bytespunkt Nacka Centrum	beslut	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förstudie Utbyggnad av Älvsjö Depå	beslut	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0
Tunnelbanevagn C20 - förstudie aircondition	nytt beslut	2,0	2,0	0, 0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förstudie Pendeltåg Stationer ombyggnation	beslut	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utredning/förstudie trådlös uppkoppling SL	ej beslut	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Realtidsinformation	beslut	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ersättningsbussdepåer Nacka	beslut i budget 2014	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Inriktningsbeslut											
Spårväg Syd	beslut i budget 2014	45,0	6 041,0	6,0	20,0	25,0	10,0	0,0	0,0	500,0	1 000,0
Biljett- och betalsystem	beslut	0,0	264,0	0,0	0,0	4,0	90,0	80,0	90,0		
Spårvägsmuseum i Gasverksområdet	beslut	10,0	100,0	0,0	10,0	7,0	75,0	18,0	0,0	0,0	0,0
Bytespunkt Brommaplan	beslut	161,0	321,0	1,0	0,0	10,0	60,0	100,0	110,0	40,0	0,0
Genomförandebeslut											
Bussterminal Slussen	ej beslut	0,0	1 891,0	0,0	0,0	0,0	10,0	21,0	139,0	275,0	340,0
Lågfrekvent underhåll Pendeltåg	ej beslut	0,0	499,0	0,0	0,0	0,0	0,0	129,0	234,0	107,0	29,0
Utökad service vid replipunkter och större bryggor	ej beslut	0,0	65,0	0,0	0,0	0,0	20,0	15,0	10,0	10,0	10,0
Fler toaletter SL	ej beslut	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utökat antal biljettautomater	ej beslut	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0
Återköp av bussar i trafikavtal	beslut	0,0	81,0	0,0	0,0	0,0	81,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fordon Spårväg City - ersättning A34	ej beslut	0,0	180,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,0	54,0	54,0	0,0
Utbyte av hissar och rulltrappor 2015-2019	beslut	0,0	1 500,0	0,0	0,0	0,0	115,0	326,0	359,0	350,0	350,0
Handen bussterminal/ Haningeterassen	beslut	2,0	185,0	0,0	1,0	1,0	40,0	71,0	73,0	0,0	0,0
Summa nya objekt					**1 834,0**	**1 478,0**	**1 613,2**	**1 616,0**	**1 933,0**	**2 273,0**	**2 725,0**
Summa investeringsutgifter Trafiknämnden					**8 966,0**	**6 994,0**	**7 418,2**	**7 684,6**	**8 120,0**	**7 890,0**	**6 949,5**

Mkr	Status	Total utgift Beräknad total utgift enl. plan 2014-2018	Total utgift Beräknad total utgift enl. plan 2015-2019	Ack förbrukn t.o.m 2013	Investeringsutgifter Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Förvaltning utbyggd tunnelbana											
1 Objekt tidigare beslutade av landstingsfullmäktige											
1.1 Strategiska investeringar											
Tunnelbana till Nacka och Gullmarsplan/Söderort	pågår	0,0	12 006,0			53,0	151,0	301,0	411,0	941,0	931,0
Tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden	pågår		3 938,0			45,0	243,0	620,0	621,0	699,0	706,0
Tunnelbana till Järfälla/Barkarby	pågår		2 785,0			17,0	74,0	154,0	494,0	571,0	524,0
2 Nya objekt											
Utredningsbeslut											
Fordon	beslut	0,0	2 800,0	0,0	0,0	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Program Orange linje - stationslösning Odenplan	nytt beslut		2 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	250,0	500,0	500,0	500,0
Depå	beslut	0,0	3 400,0	0,0	0,0	4,0	17,0	39,0	311,0	676,0	829,0
S:a investeringsutg Förvaltn utb tunnelbana					**0,0**	**120,0**	**487,0**	**1 366,0**	**2 339,0**	**3 389,0**	**3 492,0**

22. Taxor och avgifter

22.1 Hälso- och sjukvård

Nedan redovisas en sammanställning av taxor och avgifter för hälso- och sjukvården. Ett fullständigt regelverk återfinns i Avgiftshandboken och i Sjukresehandboken på Vårdgivarguiden. Dessa regler grundar sig på tidigare beslut i landstingsfullmäktige.

Förändringar i avgiftsnivåer och regelverk har markerats med beige bakgrundsplatta och svart ram. Om inget annat anges gäller ändringarna från och med den 1 januari 2015.

22.1.1 Öppenvård

Barn och ungdom under 18 år

	Avgift
Besök inom primärvård och öppen specialistvård	0 kr
Telefonrecept	0 kr
Besök på sjukhusens akutmottagningar (inkl. närakuten barn på Astrid Lindgrens Barnsjukhus och lättakuten på Danderyds sjukhus och Karolinska Huddinge)	120 kr
Besök på röntgen samt fysiologi- och neurofysiologilaboratorium på sjukhusens akutmottagningar	0 kr

Personer från och med 18 år – läkarvårdsbesök

	Avgift
Besök hos läkare på vårdcentral/husläkarmottagning	200 kr
Besök hos läkare på geriatrisk mottagning	200 kr
Besök hos läkare på specialistmottagning (inkl. psykiatrisk mottagning)	350 kr
Besök på jourmottagning/närakut	200 kr
Besök på sjukhusens akutmottagningar (inkl. lättakuten på Danderyds sjukhus och Karolinska Huddinge)	400 kr
Första besöket på specialistmottagning med remiss från vårdcentral/husläkarmottagning eller privat specialist i allmänmedicin som arbetar enligt lagen 1993:1651 om läkarvårdsersättning	150 kr
Första besöket på geriatrisk mottagning med remiss från husläkare	0 kr
Besök i särskilda boendeformer för service och omvårdnad av läkare från vårdcentral/husläkarmottagning eller geriatrisk mottagning	0 kr

Personer från och med 18 år – sjukvårdande behandling

	Avgift
Avgift för sjukvårdande behandling (inkl. syncentral)	100 kr
Besök hos distriktssköterska	100 kr
Besök av distriktssköterska i särskilda boendeformer för service samt omvårdnad av distriktsköterska	0 kr

Personer från och med 18 år – övriga avgifter

	Avgift
Besök på röntgen, fys- och neurofyslab.	200 kr
Besök i dagsjukvård (dagkirurgi)	350 kr
Besök i dagsjukvård (exkl. dagkirurgi)	200 kr
Hembesök av läkare, extra avgift utöver gällande taxa	100 kr

Besök hos hjälpmedelskonsulent eller tekniker (utan förskrivningsrätt) på hjälpmedelscentralen KommSyn Stockholm vid inträning och utbildning av hjälpmedel eller egenansvarsprodukter	100 kr
Förskrivning av inkontinenshjälpmedel (per tolvmånadersperiod)	200 kr
Telefonkontakt (gäller alla typer av telefonkontakter)	0 kr

Avgiftsfria besök

Utöver nedanstående besök finns vissa patientgrupper som är avgiftsbefriade enligt lag, förordning eller särskilt beslut i landstingsfullmäktige

	Avgift
Besök i hemmet av vårdgivare som utför insatser för patienter som omfattas av hemsjukvård	0 kr
Besök inom barnhälsovård/mödrahälsovård	0 kr
Besök vid mottagning för tortyrskadade	0 kr
Besök vid öppenvårdsmottagning för hemlösa	0 kr
Besök vid sprutbytesmottagning	0 kr
Besök på habiliteringsmottagning (patient med livslång funktionsnedsättning)	0 kr
Besök på MRSA-mottagning	0 kr
Besök på landstingets rättspsykiatriska öppenvårdsmottagning i Huddinge	0 kr
Rådgivning om preventivmedel och abortfrågor (oavsett vårdgivare eller personalkategori)	0 kr
Hemrehabilitering som utförs av arbetsterapeut eller fysioterapeut	0 kr
Anhörigsamtal (de två första samtalen efter dödsfall av närstående)	0 kr
Mammografiscreening (riktad hälsokontroll)	0 kr
Bukaortascreening (riktad hälsokontroll)	0 kr
Gynekologisk screening (riktad hälsokontroll)	0 kr

22.1.2 Sjukresor

Färdsätt	**Egenavgift**
Taxi, specialfordon (maxavgift)	140 kr
Egen bil	50 kr
Tåg/flyg	140 kr
Egen båt	50 kr
Anslutningsresa	50 kr

22.1.3 Slutenvård

Avgiften för sluten vård för personer över 18 år följer den vid var tid högsta avgift som följer av 26 §, 2 st., hälso- och sjukvårdslagen.

	Avgift
Barn och ungdom under 18 år	0 kr
Personer över 18 år	100 kr
Personer under 40 år med hel aktivitetsersättning eller sjukersättning. Gäller de 30 första dygnen vid varje vårdtillfälle.	50 kr

22.1.4 Administrativa avgifter

Påminnelse- och kravavgift tas ut i enlighet med förordning (1981:1057) om ersättning för inkassokostnader med mera
Avgift för journalkopior tas ut enligt samma principer son när någon begär kopia av offentlig handling i Stockholms läns landsting.

22.1.5 Högkostnadsskydd

Högkostnadsskyddet för besök i öppen hälso- och sjukvård följer i Stockholms läns landsting det vid var tid gällande maxbelopp som framgår av 26 a§, hälso- och sjukvårdslagen.

	Avgift
Högkostnadsskydd för sjukresor, per tolvmånadersperiod (färdtjänst ingår inte)	1 400 kr
Högkostnadsskydd för tekniska hjälpmedel	2 000 kr
Högkostnadsskydd för besök i öppen hälso- och sjukvård	1 100 kr

För att möjliggöra en elektronisk hantering av högkostnadsskyddet för besök i öppen hälso- och sjukvård tas möjligheten till så kallade taktikval bort, det vill säga att patienter kan bortse från betalningar i högkostnadsskyddsperioden (stryka de äldsta stämplarna i högkostnadskortet). Ändringen genomförs när det elektroniska högkostnadsskyddet och frikortet införs under 2015.

22.1.6 Avgift för uteblivet besök

En avgift får tas ut om patienten uteblir från ett planerat besök. Avgiften motsvarar den avgift en person över 18 år skulle ha betalat för besöket.

Undantag: för ett uteblivet besök på mödravårds- eller barnavårdscentral (gäller även abort- och preventivmedelsrådgivning) tas ingen avgift ut.

Från och med den 1 januari 2015 utökas tidsgränsen för när en patient senast måste lämna återbud för att inte debiteras en avgift för ett uteblivet besök: från nuvarande 4 timmar till 24 timmar.

22.1.7 Betalningsvillkor för patientfakturor

Inom Stockholms läns landsting gäller 30 dagars betalningsvillkor för patientfakturor.

Vårdgivare har rätt att erbjuda patienten längre än 30 dagars betalningsvillkor, men får aldrig kräva betalning från patienten inom kortare tidsfrist.

22.2 Kollektivtrafik

22.2.1 AB Storstockholms Lokaltrafik, SL

	Helt pris	Övriga
Månadskort/30-dagarskort	740 kr	460 kr
Kontant betald enkelresa (köpt i spärr)	44 kr	28 kr
Förköpt enkelresa	36 kr	20 kr
Biljett reskassa	25 kr	15kr
Avgift SL Accesskort	20 kr	

22.2.2 Waxholms Ångfartygs AB

	Helt pris	Övriga
Månadskort/30-dagarskort = SL- periodkort gäller	-	-
Ö-kort (avgift per kort och år)	500 kr	-
Kontantbiljett i Djurgårdsfärjorna SL-taxa zon A*	45 kr	30 kr

22.2.3 Färdtjänst

	Helt pris	Övriga
Färdtjänstresor med taxi och specialfordon:		
Pris per resa (en resa = 30 km)	70 kr	
Minimiavgift ”bil på gatan”	50 kr	
Högkostnadsskydd	790 kr	490 kr

Stockholms läns landsting

FÖRSLAG TILL
BESLUT/TILLÄGG
2014-11-25

LANDSTINGSSTYRELSEN
Miljöpartiet de gröna

LS 1409-1068 Ärende 6

Framtidsplanen - Tredje steget i genomförandet

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att godkänna inriktningen av förändringar i vårdutbudet, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförande i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

att uppdra åt landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och styrelserna för Södertälje sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB, Karolinska Universitetssjukhuset samt Stockholms läns sjukvårdsområde att fortsätta arbetet med utveckling av Framtidsplan för hälso- och sjukvården, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

att godkänna avrapportering av arbetet med framtidens hälso- och sjukvård, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

att uppdra åt landstingsstyrelsen att utarbeta förslag till former och organisation för viss somatisk specialistvård utanför akutsjukhusen, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

att uppdra åt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden att under år 2015 redovisa handlingsplan för satsningar inom eHälsa och informationsförsörjning som syftar till att säkerställa Framtidsplanens målbild och genomförande, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

att godkänna inriktningen av investeringar i lokaler och utrustning för hälso- och sjukvården som anges i den tioåriga plan, som redovisas i Framtidsplanen tredje steget i genomförandet i enlighet med LS 1409-1068 med hänsyn tagen till MPs tillägg nedan

Tillägg
Miljöpartiet har tidigare ställt sig positiva till ambitionen i Framtidsplanen att flytta en stor del av vården närmare medborgarna. Detta är något vi länge verkat för, bland annat genom vårt Hälsoval Stockholm. Vi saknar dock ett mer kraftfullt fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser i förslaget. För att klara de utmaningar som finns i framtidens hälso- och sjukvård måste vi bli bättre på att förebygga ohälsa och inte bara erbjuda vård när skadan redan är skedd. Ett mål för landstinget bör vara en mer jämlik medellivslängd i länet till 2015.

En stor brist är att utredningen avgränsats till att inte se över samverkan och gränsdragning mellan kommun och landsting. Vi vet sedan länge att det finns stora svårigheter vad gäller detta inom vissa områden av vården, och att det både riskerar leda till lidande för patienterna och ökade kostnader för landstinget. En av de viktigaste faktorerna för att förbättra folkhälsan och möta ohälsa nära medborgarna, ligger i att finna långsiktiga och hållbara överenskommelser med länets kommuner.

Satsningar på att utjämna skillnaderna i folkhälsa och att arbeta mer förebyggande är en nödvändig utveckling. Ett sätt att klara finansieringen av framtida vård är att minska ohälsan. Ett hälsoinriktat landsting planerar sin verksamhet så att den bidrar till bättre hälsa. Resultatet blir minskad dödlighet, sjuklighet och färre nyinsjuknanden. Hälsofrämjande innebär också att bidra till ett ökat välbefinnande, en ökad livskvalitet och möjlighet att fungera i vardagen för alla oavsett ålder eller diagnos. Kvaliteten på hälsofrämjande insatser kan följas upp genom att man regelbundet mäter patienternas upplevda hälsa.

Sjukvården ska i framtiden bättre ersätta utifrån patienternas vårdtyngd så att inte besök av förhållandevis friska patienter prioriteras på bekostnad av kroniskt sjuka. Barn ska få vård utifrån behov, inte föräldrarnas plånbok. All barnsjukvård ska därför vara avgiftsfri.

Jämställd och jämlik sjukvård
Arbetet med framtidens hälso- och sjukvård borde på allvar också främja mer jämlik hälsa och livskvalitet hos befolkningen. Kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder får aldrig vara ett hinder för att få en god vård eller ett värdigt bemötande.

Att män och kvinnor ska ha tillgång till likvärdig vård borde vara en självklarhet, men så är det inte i dag. Kvinnor får ofta vänta längre på många viktiga behandlingar och får dessutom sämre tillgång till dyra behandlingsmetoder än män. Män kan uppleva konsekvenser av den ojämlika vården till exempel inom psykiatrin, där de dels själva väntar med att söka vård samt att deras symtom inte tas på lika stort allvar. För oss i Miljöpartiet är det en självklarhet att genusperspektiv och ett normkritiskt förhållningssätt ska genomsyra det bemötande patienten får.

Vi vill ha könsuppdelad statistik och jämställdhetsbokslut i vården. Det hjälper medarbetarna inom vården att ge alla ett jämställt omhändertagande. Hälso- och sjukvården måste också bli bättre på att ta till sig av goda forskningsresultat så att de kommer människor till nytta. Det är viktigt att hälso- och sjukvården kan erbjuda stockholmarna en mångfald av behandlingsmetoder.

Deltagande i vårdval
Miljöpartiet ser på närsjukhusen som större enheter som erbjuder en sammanhållen vård, där bland annat barnläkarkompetens kommer att finnas. Närakuterna ska också ta ett stort ansvar för äldre och multisjukas akuta vårdbehov.

Närsjukhusen ska upplevas som moderna, tillgängliga, kompetenta och på alla sätt attraktiva. Närsjukhusen kan inte bara vara en angelägenhet för de privata aktörerna utan är en viktig del även för SLSO. Miljöpartiet ser gärna att de specialister som arbetar på närsjukhusen också arbetar en del av tiden på akutsjukhusen, inte minst för att få en bra kontakt med forskning och kompetensutveckling.

Privata aktörer
Stockholms läns landsting har blandade erfarenheter av samverkan mellan offentligt och privata aktörer. För att en sådan samverkan kring investeringar i hälso- och sjukvården ska fungera bra är det viktigt att landstinget, inte minst politiken, utvecklar sin roll och kompetens på ett sådant sätt att vi kan ställa relevanta krav som håller över tid och ger oss goda resultat för mödan.

Uthyrning av vårdlokaler
Miljöpartiet ställer sig positiva till ett effektivt användande av landstingets lokaler, även inom sjukvården. Vi kan däremot inte acceptera att privata utförare konkurrerar om de offentligt finansierade resurserna inne på våra sjukhus.

IT & e-hälsa
Landstinget måste ställa tydliga krav på att kommunikation ska fungera mellan alla vårdgivare så att informationsöverföringen mellan olika vårdgivare blir tillgänglig och patientsäker oavsett driftsform.

Miljöpartiet vill betona att basen i hälso- och sjukvården även i framtiden måste vara hela primärvården, där det personliga mötet på vårdcentralen är en del och telefon- eller internetkontakt med Vårdguiden är en annan del. Bilden av framtidens patient måste modifieras så att SLL ger ett tydligt ansvar till samtliga vårdgivare att verka aktivt och uppsökande i syfte att nå befolkningen med hälsofrämjande och förebyggande informationen. Särskilt viktigt är det att nå människor som har sämre hälsa och dit varken vård eller info når idag i den utsträckning som är önskvärd.

Personalförsörjning
Arbetsmiljön på sjukhusen i Stockholms läns landsting kan bli mycket bättre. Personalomsättningen hos vissa yrkeskategorier är i dag alldeles för hög. Det beror på flera faktorer. Väldigt hög stress med långa pass och mycket övertid är en förklaring. Låga ingångslöner och dålig löneutveckling är en annan. Vakanser tillsätts inte, vidareutbildning lönar sig inte. Det är allt för många ofrivilligt deltidsarbetande inom landstinget som bidrar till att allt för få ser sjukhusen som en attraktiv arbetsplats.

Många av vårdens medarbetare har en tuff arbetsmiljö. De tvingas flera gånger dagligen göra avgörande prioriteringar och har samtidigt inte utrymme för egna behov som matraster eller toalettbesök. Medarbetarna måste få rimliga arbetsvillkor i form av dygnsvila, kunna ta ut sina lagstadgade raster och möjlighet att gå från sitt pass när det är slut. Arbetsmiljön får aldrig vara så tung att den tvingar någon till deltidsarbete för att orka.

Ledig tid måste få vara tid för återhämtning. När sjukvårdens medarbetare kommer hem efter tuffa arbetspass händer det inte sällan att de får uppmaningar via sms att rycka in och ta extrapass. Det gör det svårt att koppla av under ledigheten. Planeringen av vården behöver ske med större framförhållning och med respekt för medarbetarnas rätt till fritid.

Landstinget brister i strategier för att säkra framtidens personalförsörjning. När Nya Karolinska Solna står klart så försvinner ett stort antal verksamhetsförlagda grundutbildningsplatser utan att det finns någon plan för hur de ska ersättas. Det är redan i dag svårt att få tillgång till så många utbildningsplatser som krävs.

Förlossningsvården
Vi vill att varje förlossning ska ha de bästa förutsättningarna att vara trygg. Föräldrar som väntar barn ska inte behöva känna oro inför platsbrist eller att lämnas ensamma mot sin vilja.

Vi vill utöka sjukvårdsrådgivningen för gravida genom en särskild telefonmottagning och akutmottagning bemannad med erfarna barnmorskor. På så sätt avlastas förlossningen som i dag är den avdelning som tar emot samtal och besök även av kvinnor som har vårdbehov som inte handlar om att föda barnet.

Miljöpartiet vill garantera nyblivna föräldrar ostörd tid med sin bebis i minst ett par timmar utan att behöva byta rum efter förlossningen. Forskning visar att bebisens första timmar efter en förlossning är en viktig tid för anknytningen mellan barn och föräldrar.

Under somrarna vikarierar kompetenta barnmorskor på förlossningsavdelningarna. Landstinget bör erbjuda dem att stanna kvar,

för att minska belastningen och utöka antalet barnmorskor per förlossningsenhet jämfört med i dag. Målet ska vara en barnmorska per födande kvinna i det aktiva förlossningsskedet.